

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 9.11.2005
COM(2005) 561 galīgā redakcija

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS

Paplašināšanās stratēģijas dokuments — 2005

{SEC(2005) 1433 }
{SEC(2005) 1421 }
{SEC(2005) 1422 }
{SEC(2005) 1423 }
{SEC(2005) 1424 }
{SEC(2005) 1426 }
{SEC(2005) 1428 }

1. ES PAPLAŠINĀŠANĀS POLITIKA

Paplašināšanās ir viens no visspēcīgākajiem ES politikas instrumentiem. ES centieni ir palīdzējuši pārvērst Viduseiropas un Austrumeiropas valstis no komunistiskiem režīmiem par mūsdienīgām un patiesām demokrātijām. Nesenā pagātnē tā ir iedvesmojusi milzīgas reformas Turcijā, Horvātijā un Rietumbalkānos. Visi Eiropas iedzīvotāji ir ieguvēji, ja kaimiņos atrodas valstis, kur ir stabila demokrātija un plaukstoša tirgus ekonomika. ES ir būtiski svarīgi nodrošināt rūpīgi vadītu paplašināšanās procesu, ar ko visā Eiropā tiek vairots miers, stabilitāte, labklājība, demokrātija, cilvēktiesības un likuma vara.

Pēc sadalījuma un konfliktiem vairāku paaudžu laikā ES miermīlīgi veido vienotu Eiropu. Desmit jaunas dalībvalstis pievienojās ES 2004. gadā, bet 2005. gada aprīlī ES parakstīja Pievienošanās līgumu ar Bulgāriju un Rumāniju. Eiropas Savienība 2005. gada oktobrī uzsāka pievienošanās sarunas ar Turciju un Horvātiju, kā arī sarunas par Stabilizācijas un asociācijas nolīgumu ar Serbiju un Melnkalni. Abu šo pasākumu pamatā bija attiecīgo valstu panākumi, izpildot attiecīgos atbilstības nosacījumus.

Rietumbalkāni Eiropas Savienībai ir īpašs izaicinājums. Paplašināšanās politikai jāparāda tās spēja veikt pārvērtības reģionā, kur ir vājas valstis un sašķelta sabiedrība. Pārliedzinoša politiska perspektīva attiecībā uz šo valstu eventuālu integrāciju ES ir ļoti svarīga, lai tajās turpinātos reformas. Tomēr ir vienlīdz skaidrs, ka šīs valstis varēs pievienoties tikai tad, kad šie kritēriji būs pilnīgi izpildīti.

Paplašināšanās politika ir definēta Līguma par Eiropas Savienību 49. pantā, kur norādīts, ka iesniegt pieteikumu, lai kļūtu par Eiropas Savienības dalībvalsti, var jebkura Eiropas valsts, kas ievēro ES demokrātijas pamatprincipus¹. Eiropas Savienība ir noteikusi virkni politisku un ekonomisku dalības kritēriju, kā arī kritērijus saistībā ar dalības pienākumiem un administratīvo spēju īstenot un ieviest ES tiesību aktus un politikas jomas². Trīs pamatprincipi Komisijas pieejai attiecībā uz paplašināšanos ir šādi: konsolidācija, nosacījumu izpilde un informēšana.

Ar paplašināšanos saistīto ES saistību konsolidācija

Paplašināšanās vienmēr ir bijusi nozīmīga Eiropas projekta sastāvdaļa. ES nevar atkāpties no pienākuma nodrošināt drošību, stabilitāti un labklājību Eiropā un ārpus tās. Šobrīd saskaņā ar ES valstu un valdību vadītāju lēmumiem paplašināšanās attiecas uz Balkāniem un Turciju. Perspektīva iekļauties Eiropā ir bijusi virzītājspēks ievērojamiem panākumiem šajās valstīs pēdējos gados, tomēr reformu process joprojām ir nestabils. Vēl jāatrisina smagas problēmas, piemēram, Kosovas statuss, kuru risināšanā ES būs nozīmīga loma.

Komisija ir pārliedzināta, ka rūpīgi vadīts pievienošanās process dos pozitīvu ieguldījumu Eiropas projektā. Gan pašreizējo, gan nākamo dalībvalstu interesēs ir tas, lai Eiropas Savienība darbotos pareizi. ES spēja uzņemt jaunas dalībvalstis, vienlaikus saglabājot Eiropas

¹ Līguma par Eiropas Savienību 49. un 6. pants.

² Kā norādīts 1993. gada Kopenhāgenas un 1995. gada Madrides Eiropadomes sanāksmju secinājumos.

integrācijas impulsu, ir svarīgs apsvērums, kas jāņem vērā gan pašas ES, gan arī tās kandidātvalstu vispārējās interesēs³.

Nav paredzama turpmāka paplašināšanās ar lielu grupu valstu vienlaicīgi. Pievienošanās sarunas ar Turciju ir ilgtermiņa process. Rietumbalkānos ir nelielas valstis, kuras ceļā uz ES atrodas dažādos posmos. Lai nodrošinātu jaunu dalībvalstu netraucētu iekļaušanos, turpmāka paplašināšanās notiks saskaņā ar katras valsts spēju izpildīt stingros standartus.

Paplašināšanās gaitā jāņem vērā arī ES uzņemšanas spēja. Paplašināšanās nozīmē dalīties kopīgā projektā, kas balstīts uz kopīgiem principiem, politikas jomām un iestādēm. ES jānodrošina, ka tā saglabā spēju rīkoties un lemt atbilstīgi taisnīgam līdzsvaram starp tās iestādēm, ievērot budžeta ierobežojumus un īstenot kopīgu politiku, kas darbojas pareizi un ļauj sasniegt nospraustos mērķus.

Vairāk nekā trīsdesmit gadus ES ir sekmīgi iekļāvusi visdažādākās valstis. Attīstot savas politikas jomas un iestādes, ES ir spējusi pozitīvi reaģēt uz jauniem apstākļiem — diktatūru krišanu, komunisma sabrukumu un globalizācijas sākšanos. Paplašināšanās šajā procesā ir izrādījusies veiksmīgs instruments.

Nosacījumu izpildes kritērija taisnīga un stingra piemērošana

ES stingri jāuzstāj uz tās noteikto kritēriju izpildi, tomēr tai arī jābūt taisnīgai, pienācīgi atalgojot par paveikto. Valstis, kas vēlas kļūt par dalībvalstīm, var pāriet no viena procesa posma uz nākamo tikai tad, kad ir izpildījušas attiecīgā posma nosacījumus. Turklāt Komisija ir gatava ieteikt pārejas atlikšanu, ja kādā posmā tiek ievērojami un pastāvīgi pārkāpti ES pamatprincipi vai ja valsts neatbilst būtiskajām prasībām. Šādas prasības ietver sadarbību ar Starptautisko kara noziegumu tribunālu bijušajai Dienvidslāvijai (*ICTY*).

ES stingri pieprasīs valstīm, kuras vēlas kļūt par dalībvalstīm, pirms pievienošanās izpildīt visas prasības. Komisija palīdzēs valstīm un pārraudzīs to panākumus, lai nodrošinātu pienācīgu īstenošanu un ieviešanu.

Gan Balkānos, gan Turcijā nosacījumu izpildes efektivitāte reformu virzībā ir atkarīga no ticamas politiskas perspektīvas par iekļaušanos ES. Valstis, kuras vēlas kļūt par dalībvalstīm, var vislabāk uzturēt sabiedrības atbalstu drosmīgām un bieži sāpīgām reformām, ja ES tās atbalsta, palīdz tām un ievēro savus solījumus.

Perspektīva pāriet uz nākamo posmu attiecībā ar ES ir spēcīgs stimuls valstīm veikt pārvērtības un pieņemt ES standartus un vērtības. Ceļš uz dalību ir vērtīgs pats par sevi — pat tad, ja līdz pievienošanās brīdim ir vēl daudzi gadi. Šis ceļš bieži ir grūts, tādēļ ir ļoti svarīgi, lai ES saglabātu iesaisti visā procesa gaitā un apņemšanos panākt rezultātu. Šis dokuments iepazīstina ar plānu, kā īstenot Rietumbalkānu valstu Eiropas perspektīvu, izklāstot attiecīgos posmus un katram posmam izstrādātos nosacījumus.

Informēšana par paplašināšanās politiku

Paplašināšanās politikas sekmīgai īstenošanai ir vajadzīgs plašs sabiedrības atbalsts. Komisija apzinās, ka ES iedzīvotāji ir nobažījušies par Eiropas integrāciju kopumā un sevišķi par paplašināšanos. ES ir veiksmīgāk jāinformē par pievienošanās procesa mērķiem un grūtībām

³ Kā izklāstīts Eiropadomes sanāksmē Kopenhāgenā 1993. gada jūnijā.

tajā, kā arī par to, kā ES strādā ar attiecīgajām valstīm. Tas ir īpaši svarīgi, ņemot vērā sabiedrības bažas par globalizācijas radītajām problēmām un diskusijas par Eiropas nākotni. Eiropas Savienībai tieši jāatbild uz iedzīvotāju bažām. Tai jo īpaši jāpiedāvā skaidra nākotnes paplašināšanās stratēģija, kas balstīta uz objektīviem nosacījumiem un reālām saistībām. Labāka informēšana par iepriekšējām paplašināšanās kārtām ir svarīga, lai nodrošinātu atbalstu nākamajām paplašināšanās reizēm.

Iepriekšējā paplašināšanās ir bijusi ievērojams panākums. Līdz 2004. gada 1. maijam tika plaši prognozēts, ka lielākā paplašināšanās ES vēsturē radīs lielas problēmas, piemēram, iestāžu darba bloķēšanos un lielas migrējošu darba ņēmēju plūsmas. Tomēr vajadzīgo pielāgojumu nebija daudz un tos bija iespējams veikt. Iestāžu darbā pilnībā piedalās 25 dalībvalstis. ES iedzīvotāji, kas strādā ārpus savas izcelsmes valsts, ir devuši pozitīvu ekonomisku ieguldījumu tajās dalībvalstīs, kuras ir atvērušas savus darba tirgus.

Vienlaikus jaunās dalībvalstis ir ienesušas savu ekonomiku dinamismu, palīdzot saglabāt un radīt jaunas darbavietas visā ES. Tirdzniecības un ieguldījumu pieaugums ir paplašinājis iekšējo tirgu. Visi Eiropas iedzīvotāji gūst labumu no Eiropas standartu piemērošanu jaunajās dalībvalstīs, piemēram, vides aizsardzības jomā.

Tomēr šis panākums nav pietiekami labi izziņots. Tam nepieciešama koordinēta kopīga rīcība. Dalībvalstīm jāuzņemas atbildība izskaidrot un aizstāvēt tā politika, par ko tās vienprātīgi vienojušās. Komisija papildinās šos centienus, izmantojot virkni instrumentu, lai informētu par savu paplašināšanās politiku un aplamiem pieņēmumiem pretī nostādītu faktus. Tā centīsies iesaistīties dialogā ar galvenajiem spēlētājiem politikā, masu saziņas līdzekļiem, akadēmiskajām aprindām, uzņēmējiem un sociālajiem partneriem, lai veicinātu labāku informētību diskusijās par iepriekšējām un nākamajām paplašināšanās kārtām. Būtiska Komisijas saziņas stratēģijas daļa ir dialogs ar pilsonisko sabiedrību ar nolūku stiprināt saikni starp pilsonisko sabiedrību ES un kandidātvalstīs, lai uzlabotu savstarpēju sapratni, pievērstos problēmām un sekmētu kvalitatīvas diskusijas⁴.

Šajā dokumentā vispirms apskatītas kandidātvalstis — Horvātija un Turcija — un pēc tam Rietumbalkānu potenciālās kandidātvalstis⁵. Sīki izstrādāti ziņojumi par katras valsts paveikto tiek publicēti paralēli šim dokumentam. Analīze par Bijušo Dienvidslāvijas Republiku Maķedoniju ir iekļauta atzinumā par šās valsts pieteikumu dalībai ES, kas arī sniegts 9. novembrī.

2. TURCIJA UN HORVĀTIJA

2.1. Turcijas sasniegtais

Turcijā norisinās politiskās pārejas process, un valsts joprojām pietiekami izpilda Kopenhāgenas politiskos kritērijus. Ir stājušās spēkā nozīmīgas likumdošanas reformas, kuru rezultātā būtu jānotiek strukturālām pārmaiņām tiesību sistēmā, īpaši attiecībā uz tiesu iestādēm. Tomēr pārmaiņu temps 2005. gadā ir palēninājies, un reformu īstenošana ir

⁴ Sk. Komisijas paziņojumu par ES un kandidātvalstu pilsoniskās sabiedrības dialogu (KOM (2005) 290).

⁵ Komisija 2005. gada 25. oktobrī ziņoja par veikto Bulgārijas un Rumānijas gatavošanās pārraudzību (sk. Komisijas paziņojumu KOM(2005) 534).

nevienmērīga. Lai gan cilvēktiesību pārkāpumu kļūst mazāk, tie joprojām notiek, un ir steidzami nepieciešams gan īstenot spēkā esošos tiesību aktus, gan arī dažās jomās īstenot turpmākas likumdošanas iniciatīvas. Vajadzīgi ievērojami turpmāki centieni attiecībā uz pamatbrīvībām un cilvēktiesībām, īpaši saistībā ar vārda brīvību, sieviešu tiesībām, reliģijas brīvību, arodbiedrību tiesībām, kultūras tiesībām un cīņas pret spīdzināšanu un sliktu apiešanos turpmāku stiprināšanu. Turcijai jo īpaši labāk jāintegrē reformu process visu valsts iestāžu darbībā. Turcijas apņemšanās veikt turpmākas politiskas reformas jāpārvērš konkrētākos panākumos, lai no tā iegūtu visi Turcijas pilsoņi neatkarīgi no viņu izcelsmes.

Turcija ir guvusi ievērojamus sasniegumus ekonomikas jomā, un tagad to var uzskatīt par funkcionējošu tirgus ekonomiku, ja tā stingri saglabā savus nesenos panākumus stabilizācijas un reformu jomā. Turcijai būtu arī jāspēj vidējā termiņā izturēt konkurences spiedienu un tirgus spēkus Eiropas Savienībā, ja šī valsts stingri uztur savu stabilizācijas politiku un sper turpmākus izšķirīgus soļus, veicot strukturālas reformas.

Attiecībā uz ES tiesiskā regulējuma (*acquis*) pieņemšanu un īstenošanu Turcijas tiesību aktu saskaņošanā ar to ir gūti panākumi vairākās jomās, tomēr lielākajā daļā jomu šī saskaņošana ir sākuma stadijā. Nepieciešams turpmāks darbs visās jomās, jaunie tiesību akti nedrīkst novirzīties no atbilstības *acquis*, un jāpārtrauc diskriminācija pret pakalpojumu sniedzējiem vai izstrādājumiem, kas nav no Turcijas, kā arī citāda attieksme pret ES dalībvalstīm. Jāievēro arī saistības, kas izriet no muitas savienības. Jāstiprina administratīvā un tiesu jauda, lai piemērotu ES noteikumus, kas valstī tiek ieviesti.

2.2. Horvātijas sasniegtais

Horvātijai nav nopietnu grūtību, lai izpildītu dalības politiskos kritērijus. Vairumā jomu vērojami panākumi, tomēr vēl jāpieliek lielas pūles, lai reformētu tiesu sistēmu, un tas attiecas arī uz kara noziegumu objektīvu iztiesāšanu, cīņu pret korupciju, mazākumtautību stāvokļa uzlabošanu un bēgļu atgriešanās sekmēšanu. Gūti labi panākumi reģionālajā sadarbībā — gan divpusējās attiecībās ar kaimiņvalstīm, gan saistībā ar reģionālām iniciatīvām. Nesadarbošanās ar Starptautisko kara noziegumu tribunālu bijušajai Dienvidslāvijai (*ICTY*) neļāva ES uzsākt pievienošanās sarunas ar Horvātiju paredzētajā laikā — 2005. gada martā; šobrīd ir uzsākta pilnīga sadarbība, un tā jāturpina.

Attiecībā uz ekonomiskajiem kritērijiem Horvātiju var uzskatīt par funkcionējošu tirgus ekonomiku. Ja Horvātija turpinās īstenot reformu programmu atlikušo trūkumu novēršanai, tai jāspēj izturēt konkurences spiedienu un tirgus spēkus Eiropas Savienībā vidējā termiņā.

Attiecībā uz ES tiesiskā regulējuma pieņemšanu un īstenošanu Horvātija ir guvusi panākumus galvenokārt attiecībā uz tiesību aktu piesaņošanu. Horvātijai jāturpina savu tiesību aktu saskaņošanu ar *acquis* visās jomās, vienlaikus stiprinot administratīvo un tiesu jaudu, lai ieviestu *acquis*. Daudzkārt ieviešana ir zemā līmenī, un administratīvā jauda visur nav vienāda.

2.3. Pievienošanās stratēģija

Pievienošanās sarunu process

Ar pievienošanās sarunu uzsākšanu 2005. gada 3. oktobrī ES attiecībās ar Turciju un Horvātiju sākās jauns, vēsturisks posms. ES šajā sakarā ir izpildījusi savas saistības. Sarunas

dos abām valstīm iespēju parādīt savu apņemšanos un spēju pabeigt vajadzīgās pārmaiņas un atbilst visām dalības prasībām.

Ankaras nolīguma papildprotokola parakstīšana šovasar bija nosacījums sarunu uzsākšanai ar Turciju. ES cieši pārraudzīs šā protokola īstenošanu un to izvērtēs 2006. gadā, īpaši attiecībā uz to, vai ir atcelti visi ierobežojumi preču, tostarp transportlīdzekļu, brīvai aprītei.

ICTY galvenā prokurora novērtējums, ka Horvātija tagad pilnībā sadarbojas ar tribunālu, ļāva Padomei uzsākt pievienošanās sarunas. Pilnīga sadarbība ar *ICTY* ilgtermiņā joprojām būs turpmākas attīstības kritērijs visa pievienošanās procesa laikā. Ja jebkurā laikā nebūs vērojama pilnīga sadarbība ar *ICTY*, tas ietekmēs vispārējo sarunu gaitu un var novest pie sarunu atlikšanas.

Sarunas notiks atbilstīgi skaidriem un stingriem sarunu pamatnoteikumiem, kurus pieņēmusi Padome un kuros noteiktas metodes un pamatprincipi⁶. Sarunas balstīsies uz valstu sasniegto, un to gaita būs atkarīga no valstu panākumiem centienos atbilst dalības prasībām. Eiropas Savienība sagaida, ka abas valstis pilnībā atbildīs politiskajiem kritērijiem un sarunu gaitā centīsies savu atbilstību vēl vairāk uzlabot. Ja kāda no abām valstīm nopietni un ilgstoši pārkāps brīvības, demokrātijas, cilvēktiesību un pamatbrīvību ievērošanas un likuma varas principus, uz kuriem Eiropas Savienība balstās, pievienošanās sarunas varēs tikt atliktas. Lai kļūtu par dalībvalstīm, abām valstīm būs jāpieņem Eiropas Savienības *acquis*. Tāpat kā visās iepriekšējās pievienošanās sarunās var vienoties par īpašu režīmu.

Eiropas Savienība noteiks potenciālus mērķus atsevišķu sadaļu slēgšanai un, ja vajadzīgs, arī atvēršanai. Starp mērķiem, ko piemēros ekonomikas jomas sadaļām, Komisija īpašu uzmanību pievērsīs tam, kā tiek pildītas asociācijas līgumos noteiktās līgumsaistības pret Eiropas Savienību un visām tās dalībvalstīm, tostarp, attiecībā uz Turciju — muitas savienībai un papildprotokolam, kā arī funkcionējošas tirgus ekonomikas kritērijam. Ja Komisija vēlāk secinās, ka kandidātvalsts vairs neizpilda šos pienākumus vai kritērijus, tā var ierosināt dalībvalstīm atlikt pievienošanās sarunas par attiecīgajām sadaļām.

Pirmais sarunu solis bija ES *acquis* analītiskās izskatīšanas uzsākšana (t. s. „skrīnings”) 2005. gada 20. oktobrī. Skrīningā piedalās speciālisti no Turcijas, Horvātijas un Komisijas, un tajā tiek izskaidroti ES noteikumi un izskatīts, kā katra valsts plāno tos pieņemt un īstenot. Paredzams, ka visu *acquis* sadaļu izskatīšana ilgs līdz 2006. gada rudenim. Pēc sadaļas izskatīšanas ES pēc Komisijas priekšlikuma lems, vai to var atvērt, vai arī par kādiem konkrētiem mērķiem, kas jānosaka pirms tās atvēršanas.

Reformu atbalsts

Viens no balstiem Komisijas stratēģijā attiecībā pret Turciju ir politisko reformu procesa aktīvs atbalsts. Politisko kritēriju regulāra pārraudzība ir pastiprinājusies, organizējot biežas politiskā un ekspertu līmeņa tikšanās, lai detalizēti izskatītu visus jautājumus un problēmas dažādajās politisko kritēriju jomās. Lai saglabātu sarunu impulsu, galvenie problēmjautājumi jārisina jau pašā pievienošanās sarunu sākumā, nosakot vajadzīgo rīcību attiecīgajās sarunu sadaļās.

⁶ Sarunu pamatnoteikumi ir publicēti <http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey/docs.htm> un http://europa.eu.int/comm/enlargement/croatia/key_documents.htm.

Komisija turpināja sniegt aktīvu atbalstu politisko, ekonomisko un citu reformu procesam saistībā ar Horvātijas pievienošanu, sevišķi Stabilizācijas un asociācijas nolīguma ietvaros, kas stājās spēkā 2005. gada februārī.

Abām valstīm Komisija ierosina Pievienošanās partnerības, kur atspoguļo ziņojumos par sasniegto norādītās galvenās prioritātes. Tās pārvērš konkrētos pasākumos nosacījumu izpildes principu ceļam uz ES. ES palīdzības projekti tiek veidoti tām pašām prioritātēm.

Kļūstot par kandidātvalsti, Horvātija ieguva piekļuvi trim pirmspievienošanās finanšu instrumentiem: PHARE — iestāžu veidošanai un ekonomiskajai un sociālajai kohēzijai, ISPA — vides un transporta infrastruktūrām, un SAPARD — lauksaimniecības un lauku attīstībai. Horvātija 2005. un 2006. gadā joprojām var gūt labumu arī no reģionālās programmas *CARDS*. Pirmspievienošanās finansējums 2005. gadā ir 105 miljoni euro, 2006. gadā — 140 miljoni euro. Horvātija var piedalīties arī Kopienas programmās.

2005. gada pirmspievienošanās finansiālās palīdzības programma Turcijai ietver valsts programmu un saistītus izdevumus vairākvalstu programmām, saziņai un pārvaldībai, kas kopā veido 300 miljonus euro 2005. gadā un 500 miljonus euro 2006. gadā. Galvenās prioritātes 2005. gada programmā atspoguļo ES prioritātes saistībā ar politiskajiem kritērijiem, ekonomisko un sociālo kohēziju, *acquis* īstenošanu galvenajās jomās un ES un Turcijas politisko un sociālo dialogu. Tas ietver arī finansējumu, lai sagatavotu Turciju plaša mēroga infrastruktūras un struktūrfondiem līdzīgu pasākumu īstenošanai no 2007. gada.

3. RIETUMBALKĀNI

3.1. Albānijas, Bosnijas un Hercegovinas, bijušās Dienvidslāvijas Republikas Maķedonijas⁷, Serbijas un Melnkalnes un Kosovas⁸ sasniegtais

Politiskie notikumi

Politiskā situācija kopumā uzlabojas, tomēr vēl saglabājas ievērojamas problēmas. Albānija ir politiski stabilāka, par ko liecina vieglā pāreja uz jaunu valdību 2005. gada jūlijā–augustā, tomēr valsts pārvaldību joprojām nepieciešams ievērojami uzlabot. Bosnija un Hercegovina ir ievērojami pavirzījusies uz priekšu, īstenojot iespējamības pētījumā noteiktās prioritātes, bet tās sarežģītās konstitucionālās struktūras bieži bloķē lēmumu pieņemšanu un padara to neefektīvu. Bijusī Dienvidslāvijas Republika Maķedonija ir demonstrējusi stingru apņemšanos īstenot Ohridas pamatnolīgumu un kopš 2001. gada ir guvusi ievējamus panākumus, stiprinot valsts stabilitāti. Serbija un Melnkalne cieš no strukturālām problēmām un koordinācijas grūtībām, īpaši tajās jomās, kur kompetenci daļa Valstu savienība un republikas. Kosovas iestādēm joprojām trūkst politiskā brieduma, kas vajadzīgs, lai izveidotu patiesi demokrātisku, drošu un etniski daudzveidīgu sabiedrību.

Demokrātisko iestāžu darbība kopumā uzlabojas. Valstīm jāpabeidz to vēlēšanu reformas. Vēlēšanu standarti ir uzlabojušies. Parlamentu darbība visā reģionā kļūst aizvien efektīvāka, tomēr dažās valstīs to kavē resursu trūkums un nekonstruktīva politiskā atmosfēra. Valstu pārvaldes piedzīvo politisku ietekmi un cieš no administratīvās un īstenošanas jaudas

⁷ Bijušās Dienvidslāvijas Republikas Maķedonijas sasniegtais ir aprakstīts Komisijas atzinumā, kas publicēts atsevišķi (KOM(2005) 562).

⁸ Kosovu šobrīd pārvalda atbilstīgi ANO Drošības padomes rezolūcijai nr. 1244.

trūkuma. Valstīm jāpastiprina reformu pasākumi. Tām arī jāveido augsti kvalificēts un neatkarīgs civildienests, kas spēj vadīt Eiropas integrācijas procesu.

Tiek reformētas tiesu sistēmas, un ir uzlabojies tiesiskais regulējums. Tomēr tiesas kopumā ir vājas un nav neatkarīgas. Parastās kopīgās problēmas ir neefektivitāte, resursu trūkums, kavēšanās lietu izskatīšanā un vāja tiesību aktu īstenošana un ieviešana. Kosovā viena no galvenajām prioritātēm ir cilvēku pieņemšana darbā tiesu sistēmā no mazākumtautību iedzīvotāju vidus. Lai gan gandrīz visās valstīs ir izveidots likumīgais pamats cilvēktiesību un mazākumtautību aizsardzībai, praksē joprojām pastāv diskriminācija.

Jāturpina policijas dienestu reforma, lai nodrošinātu, ka tie darbojas bez politiskas iejaukšanās un ir veidoti saskaņā ar tehniskiem un profesionāliem kritērijiem. Visā reģionā nopietna problēma joprojām ir organizētā noziedzība un korupcija. Valstu pretkorupcijas stratēģijas jāuzlabo un jāatjaunina, iekļaujot reāli izpildāmus mērķus un to izpildes grafikus.

Galvenokārt sakarā ar bēgļu un iekšēji pārvietoto personu pārreģistrēšanu Serbijā un Melnkalnē un Bosnijā un Hercegovinā ir samazinājies to cilvēku skaits, kas joprojām reģistrēti kā bēgļi vai iekšēji pārvietotas personas. Vardarbīgie notikumi Kosovā 2004. gada martā bija ievērojams solis atpakaļ šo cilvēku atgriešanās procesā, un joprojām ir grūti veidot dialogu starp Belgradu un Prištinu šajā jautājumā.

Bosnija un Hercegovina un Serbija un Melnkalne ir sasniegušas ievērojamu progresu sadarbībā ar *ICTY*, nododot daudzus apsūdzamos Hāgai, tomēr vēl jāpanāk pilnīga sadarbība. Gandrīz visas valstis ir pieskaņojušās Padomes lēmumam par *ICTY* apsūdzamo fizisko personu līdzekļu iesaldēšanu⁹.

Turpmākai stabilizācijai un samierināšanai ir svarīga lielāka reģionālā sadarbība. Tā ir norāde uz valsts spēju darboties augstāka līmeņa attiecībās ES. Nesenā Serbijas prezidenta atvainošanās par viņa valsts pārstāvju pastrādātajiem kara noziegumiem Bosnijā un Hercegovinā bija pozitīvs signāls, ka samierināšanas process padziļinās. Ir uzlabojusies sadarbība bēgļu atgriešanās jomā, un palielinās sadarbība taisnīguma, brīvības un drošības jomā, tostarp organizētās noziedzības apkarošanā.

Pēdējo sešu gadu laikā Stabilitātes pakts ir bijis nozīmīgs instruments, tomēr tā darbības fons ir mainījies. Reģions pakāpeniski uzņemas atbildību par reģionālo sadarbību, piemēram, Dienvidaustrumu Eiropas sadarbības procesā. Lai saglabātu reģionālās sadarbības impulsu, pārstrādāts Stabilitātes pakts varētu pakāpeniski un pienācīgi nodot galvenās funkcijas reģionam.

Notikumi ekonomikā

Makroekonomikas stabilitāte kopumā ir vēl vairāk nostiprinājusies. Tas ir veicinājis noturīgu izaugsmi un mērenu inflāciju. Tomēr problemātisks joprojām ir augsts tekošā konta deficīts.

Strukturālās reformas ir turpinājušās nevienmērīgi. Privatizācijas un pārstrukturēšanas procesa attīstība arī nav vienmērīga. Joprojām ir grūtības piemērot īpašumtiesības un līgumus. Lielā ēnu ekonomikas daļa joprojām rada nevienādus konkurences apstākļus un izvairīšanos no nodokļu maksāšanas. Tirdzniecības liberalizāciju ir veicinājusi virknes reģionālo brīvās tirdzniecības nolīgumu noslēgšana. Lai izveidotu funkcionējošas tirgus ekonomikas, valstīm

⁹ Padomes Lēmums 2004/767/KĀDP, ar ko īsteno Kopējo nostāju 2004/964/KĀDP.

jānodrošina turpmāka makroekonomikas stabilizācija un strukturālas reformas, tostarp liberalizācija un privatizācija. Tam nepieciešami attiecīgi reglamentējoši noteikumi un uzņēmumu vadības struktūras.

3.2. Pirmspievienošanās stratēģija

Dalības perspektīvas īstenošana — plāns

Visām Rietumbalkānu valstīm ir sniegta perspektīva par to dalību ES, kad tās izpildīs vajadzīgos nosacījumus¹⁰. ES izpildīs savas saistības. Katra valsts uz šo mērķi virzīsies atbilstīgi saviem panākumiem atkarībā no sasniegtā prasību izpildē. Rietumbalkānu valstis atrodas dažādos posmos ceļā uz ES, bet tās visas varēs īstenot Eiropas perspektīvu, sekojot turpmāk izklāstītajam plānam.

Šīm valstīm kā potenciālajām kandidātvalstīm jau ir pieeja virknei instrumentu, kas arī domāti, lai palīdzētu kandidātvalstīm. Tas ietver piekļuvi Kopienas programmām (piemēram, izglītība, zinātne un pētniecība), palīdzība ES standartu sasniegšanā, tirdzniecības preferences to produktiem, regulāri Komisijas ziņojumi un ES veikta politikas prioritāšu noteikšana.

Katra valsts var īstenot plašu **Stabilizācijas un asociācijas nolīgumu (SAN)** ar ES. Šie nolīgumi palīdz Rietumbalkānu valstīm sagatavoties nākotnes dalībai ES, dažādās jomās ieviešot ES noteikumus jau pirms pievienošanās. Šobrīd SAN ir spēkā Horvātijai un Bijušajai Dienvidslāvijas Republikai Maķedonijai. Albānija tuvojas šāda nolīguma izstrādes pabeigšanai, Serbija un Melnkalne ir tikko uzsākusi SAN sarunas, bet Bosnija un Hercegovina tās drīz uzsāks.

Pirms **SAN sarunu uzsākšanas** ES izskata, vai pastāv vajadzīgie pamatnosacījumi. Sarunu uzsākšanas priekšnosacījums ir pietiekama **stabilitāte**.

ES atbalsta reģiona turpmāku stabilizāciju ar virkni instrumentu kopējā ārējā un drošības politikā, tostarp ES īpašajiem pārstāvjiem, ES pārraudzības misiju, ES militārajiem spēkiem Bosnijā un Hercegovinā un ES policijas misijām Bosnijā un Hercegovinā un Bijušajā Dienvidslāvijas Republikā Maķedonijā. Valstīm iegūstot lielāku stabilitāti un virzoties uz Eiropas integrāciju, ES klātbūtnes veids būs jāpielāgo. ES 2005. gadā ir spērusi nozīmīgu soli, ieceļot vienu un to pašu personu par Komisijas delegācijas vadītāju un ES īpašo pārstāvi Skopjē.

Kad ir pietiekama pārlicība par stabilitāti, Komisija **Iespējamības ziņojumā** var ierosināt Padomei uzsākt SAN sarunas, kā arī ieteikt šo sarunu nosacījumus. Apzinoties to, cik līgumattiecības ir svarīgas, Komisija uzskata par prioritāti iespējami drīz veikt un noslēgt sarunas par SAN ar atlikušajām valstīm. SAN sarunas ar Serbiju un Melnkalni tika uzsāktas 2005. gada oktobrī. Oktobrī Komisija arī ieteica Padomei uzsākt SAN sarunas ar Bosniju un Hercegovinu.

SAN sarunas var **noslēgt**, kad valsts kopumā ir sasniegusi pietiekamus panākumus reformu jomās, kas ir būtiski svarīgas nolīguma īstenošanai. Pēc nolīguma parakstīšanas tas jāratificē ES pusei un topošajai asociētajai valstij. Šajā laikā ar tirdzniecību saistītos SAN noteikumus piemēro ar pagaidu nolīgumu. Pēc ratifikācijas nolīgums stājas spēkā.

¹⁰ Saloniku Eiropadome, 2003. gada jūnijs.

SAN ir spēkā Horvātijai un Bijušajai Dienvidslāvijas Republikai Maķedonijai. Albānija ir guvusi pietiekamus panākumus likumīgā pamata un iestāžu sistēmas izveidē, kā arī attiecībā uz administratīvo jaudu topošā nolīguma pienācīgai īstenošanai, un tas ļaus noslēgt SAN sarunas.

Komisija uzskata, ka gada laikā kopš SAN sarunu uzsākšanas tās varēs slēgt ar Serbiju un Melnkalni un Bosniju un Hercegovinu. Tas ir drosmīgs mērķis, kura izpilde būs atkarīga no konkrētajiem panākumiem politiskajās, ekonomiskajās un iestāžu reformās.

Sekmīgas sarunas par nolīgumu un tā noslēgšana ļauj valstij parādīt, ka tā ar ES var uzturēt augstāka līmeņa attiecības. Tādēļ nolīguma pareiza īstenošana ir vislabākais pamats novērtējumam par valsts gatavību pāriet uz nākamajiem posmiem — kandidātvalsts statusu un pievienošanās sarunām. Apmierinoša SAN saistību izpilde (tostarp ar tirdzniecību saistīto noteikumu izpilde) ir būtisks elements, ES izskatot **pieteikumu** par dalību Eiropas Savienībā.

Pēc pieteikuma par dalību Eiropas Savienībā un uz Komisijas atzinuma pamata ES var lemt piešķirt pieteikuma iesniedzējai valstij **kandidātvalsts** statusu. Šis statuss ir ciešāku attiecību ar valsti, kas ir ceļā uz dalību ES, politiska atzīšana. Praksē tas nozīmē, ka ES palīdzību var izmantot visās jomās, kas saistītas ar valsts spēju eventuāli uzņemties dalības pienākumus, piemēram, sagatavošanās struktūrfondu īstenošanai. Tomēr tas nenozīmē, ka tiek automātiski palielināta valstij piešķirtās palīdzības kopsumma. Kandidātvalsts statuss nozīmē, ka attiecīgā valsts uzsāk jaunu posmu attiecībās ar ES un ka tā gūs labumu no intensīvāka politiskā dialoga un ekonomiskās sadarbības ar Komisiju un dalībvalstīm.

Kandidātvalsts statuss ir vajadzīgs **pievienošanās sarunu uzsākšanai**, bet ar to vien nepietiek. Pirms pievienošanās sarunu uzsākšanas valstij jāpasniedz pietiekama vispārējā atbilstība Kopenhāgenas kritērijiem. Jāizpilda politiskie kritēriji¹¹, tostarp, attiecīgi, pilnīga sadarbība ar *ICTY*. Valstij jābūt guvušai ievērojamus panākumus ekonomisko kritēriju un dalības saistību izpildē. Komisija izskata vispārējo atbilstību savā atzinumā par valsts dalības pieteikumu un pēc tam regulāri ziņo par sasniegto. Eiropadome, pamatojoties uz Komisijas ieteikumu, lemj par to, vai un kad var uzsākt sarunas. Pēc šā lēmuma pieņemšanas tiek sasaukta starpvaldību konference, balstoties uz sarunu satvaru, ko Padome pieņem pēc Komisijas priekšlikuma.

Kā noteikts Horvātijas sarunu satvarā, līdz pat pievienošanās brīdim jāturpina Stabilizācijas un asociācijas procesa (SAP) konkrēto kritēriju izpilde un SAN īstenošana. Trūkumi šo prasību izpildē ietekmēs sarunu gaitu. Balstoties uz iepriekšējo pieredzi, pievienošanās sarunas atkarībā no valsts var ilgt ļoti dažādu skaitu gadu. Sarunas pēc savas būtības ir process, kam nav noteikta termiņa. Pēc sarunu noslēgšanas to rezultāti tiek atspoguļoti Pievienošanās līgumā. Šis līgums ļauj pievienoties Eiropas Savienībai, kad to ir apstiprinājis Eiropas Parlaments un ratificējušas visas dalībvalstis un pievienošanās valsts.

Reformu atbalsts

Valstu reformas notiek atbilstīgi **Eiropas partnerībām**, un tajās norādīti konkrēti pasākumi, kas jāveic plāna izpildei. Tajās norādītas īstermiņa un vidēja termiņa prioritātes katram konkrētajam pirmspievienošanās procesa posmam. Valstīm nekavējoties jāreaģē uz ES noteiktajām prioritātēm, pieņemot pašām savus rīcības plānus. Lai vislabāk izmantotu šo

¹¹ Kā noteikusi Helsinku Eiropadome 1999. gada decembrī.

instrumentu, valstīm pilnīgi jāiekļauj partnerības prioritātes savā iekšzemes politikā, un tas attiecas ne tikai uz likumdošanas, bet arī uz budžeta un administratīvo plānošanu. Eiropas partnerības arī turpmāk būs pamatā *CARDS* palīdzības programmai Rietumbalkāniem¹².

Eiropas Savienība atbalsta Eiropas partnerībās iekļautās reformas ar virkni instrumentu. **ES palīdzība** Rietumbalkāniem ietver 539 miljonus euro piešķirumu 2005. gadā vien, iekļaujot arī atbalstu reģionālajai programmai, kurā var piedalīties arī Horvātija. Šī palīdzība koncentrēta uz problēmām, kas norādītas Eiropas partnerībās. Šobrīd ir izveidota lielākā daļa jauno ES atbalsta instrumentu, kas tika pieņemti 2003. gada Saloniku sammitā. Valstīm ir dota iespēja piedalīties Kopienas programmās, lai tās iepazītos ar ES politikas jomām un darba metodēm. Komisija gatavojas drīzumā iesniegt priekšlikumu par izcelsmes diagonālās kumulācijas piemērošanu tirdzniecībā starp reģiona valstīm, kurām ir brīvās tirdzniecības nolīgums ar ES. Tāpat Komisija ir ierosinājusi uz pieciem gadiem pagarināt valstu brīvu piekļuvi ES tirgum faktiski attiecībā uz visiem produktiem. Sasniegtais, lai noslēgtu nolīgumus par atpakaļuzņemšanu un vīzu režīma atvieglošanu, liecinās par abpusēju apņemšanos turpināt sadarbību tiesiskuma, brīvības un drošības jomā.

4. SECINĀJUMI UN IETEIKUMI

- (1) Komisijas paplašināšanās politika balstās uz konsolidāciju, nosacījumu izpildi un informēšanu. Rūpīgi vadīts paplašināšanās process vairo mieru, drošību, labklājību, demokrātiju un likuma varu visā Eiropā. Eiropas Savienība ievēros savas saistības, kad valstis izpildīs stingros pievienošanās nosacījumus. Katru valsti vērtēs pēc tās sasniegtā. Komisija palīdzēs valstīm un pārraudzīs to panākumus, lai nodrošinātu pienācīgu īstenošanu un ieviešanu. Vienlaikus Eiropas Savienībai kopumā labāk jāinformē par paplašināšanās procesa mērķiem un problēmām.
- (2) Pievienošanās sarunu uzsākšana ar Turciju un Horvātiju 3. oktobrī ir aizsākusi jaunu politiskās un ekonomiskās integrācijas posmu. Pievienošanās partnerībās izklāstīti galvenie uzdevumi katrai valstij sekmīgai sarunu gaitai.
- (3) Rietumbalkānu nākotne ir Eiropas Savienībā. Rietumbalkānu valstis pāriet no stabilizācijas un rekonstrukcijas uz ilgtspējīgu attīstību, asociāciju un integrāciju Eiropas struktūrās, sasniedzot 2003. gadā Eiropadomes Saloniku sanāksmē nospraustos mērķus. Komisijas mērķis ir nodrošināt, lai visas valstis parakstītu Stabilizācijas un asociācijas nolīgumus (SAN) ar ES, izveidojot stabilas līgumattiecības. Apmierinoša SAN īstenošana (tostarp ar tirdzniecību saistīto noteikumu piemērošana pagaidu nolīguma veidā) ir būtisks elements, ES izskatot pieteikumu par dalību Eiropas Savienībā.
- (4) Komisija šogad ieteica ES uzsākt SAN sarunas ar Serbiju un Melnkalni un Bosniju un Hercegovinu. Atkarībā no šo valstu panākumiem, veicot politiskās, ekonomiskās un iestāžu reformas, iespējams, ka šīs SAN sarunas varētu noslēgt gada laikā pēc to uzsākšanas. Albānija kopumā ir guvusi pietiekamus panākumus reformu jomās, kas ir būtiski svarīgas tās topošā SAN īstenošanai, un tas ļaus noslēgt sarunas.

¹² *CARDS* = *Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation* (Kopienas palīdzība rekonstrukcijai, attīstībai un stabilizācijai).

- (5) ES nodrošina, lai Kosova gūtu labumu no galvenajiem reģionam piedāvātajiem instrumentiem. Sarunu uzsākšana par statusu ir grūts uzdevums gan visam reģionam, gan arī starptautiskajai sabiedrībai. Visu pušu stingra apņemšanās veidot etniski daudzveidīgu, stabilu un demokrātisku Kosovu ir būtiski svarīga, lai panāktu ilgtspējīgu risinājumu, kas stiprina reģiona drošību un stabilitāti, un lai nodrošinātu tās turpmāku virzību uz ES.
- (6) Komisija savā atzinumā iesaka Eiropadomei piešķirt kandidātvalsts statusu Bijušajai Dienvidslāvijas Republikai Maķedonijai. Pievienošanās sarunas jāuzsāk, kad valsts būs sasniegusi pietiekamu atbilstības līmeni dalības kritērijiem. Komisija līdz 2006. gada beigām iesniegs Padomei pārskatu par Bijušās Dienvidslāvijas Republikas Maķedonijas paveikto.

Pielikums: Secinājumi no pārskatiem par šādu valstu paveikto: Albānija, Bosnija un Hercegovina, Horvātija, Serbija un Melnkalne un Kosova, Turcija

Albānija

Attiecībā uz **politisko situāciju** Albānija ir guvusi panākumus, stiprinot savas demokrātiskās, tiesu un valsts pārvaldes iestādes, tomēr tai enerģiskāk jāīsteno stratēģijas un likumi, lai turpmāk uzlabotu to darbību. Ir veikti pasākumi, lai apkarotu korupciju un uzlabotu cilvēktiesību situāciju. Būtisku rezultātu sasniegšanai jāveic turpmāki pasākumi. Albānija ir turpinājusi savu pozitīvo ietekmi reģionā politiskajā un komerciālajā jomā.

Parlaments ir saglabājis politiskā dialoga centra lomu un ir pieņēmis ievērojamu apjomu svarīgu tiesību aktu. Pārlicīga politiskā konfrontācija ir kavējusi politiskā konsensa panākšanu reformu jautājumos, tādējādi palēninot progresu. Jauni iekšējie parlamenta noteikumi un jo īpaši nostiprināta Eiropas Integrācijas komiteja varētu palīdzēt sekmēt konstruktīva konsensa panākšanu. Parlamenta vēlēšanu, kas notika 2005. gada jūnijā, rezultāti bija ticami, un tas ļāva norisināties netraucētai varas nodošanai, tomēr atklājās trūkumi, kuri parādīja nepieciešamību pēc turpmākas vēlēšanu reformas.

Albānijas valdība ir izstrādājusi nozīmīgas jaunas stratēģijas un koordinācijas instrumentus saistībā ar valsts virzību uz ES. Daudzviet nepieciešami turpmāki centieni un apņemšanās, lai tos izmantotu konkrētu rezultātu sasniegšanai. Ir pastiprināta Eiropas Integrācijas ministrija, bet tai vajadzīgi papildu resursi, lai uzlabotu tās vadošo un koordinācijas lomu ES jautājumos. Vairāku ministriju apvienošana varētu uzlabot koordināciju saistītās politikas jomās, tomēr nepieciešama pietiekama rūpība, lai nodrošinātu pienācīgu līdzsvara mehānismus administratīvās varas īstenošanā.

Albānija ir uzlabojusi savas valsts pārvaldes darbinieku pārraudzību, darbā pieņemšanu un mācības un ir spējusi soļus, lai uzlabotu tās likumīgo pamatu. Tagad tai jānodrošina pienācīgs sadalījums starp politisko un administratīvo līmeni un jāuzlabo civildienesta darbinieku novērtēšanas procedūras un darba nosacījumi.

Gūti panākumi, uzlabojot Albānijas tiesu sistēmas darbību. Ir uzlabota tiesnešu un prokuroru apmācība, un tagad jāveic turpmāki pasākumi, lai nodrošinātu to neatkarību un labākus nodarbinātības nosacījumus citiem tiesu iestāžu darbiniekiem. Ir veikti pasākumi, lai

palielinātu tiesu sistēmas pārredzamību un koordināciju, tomēr pie tā vēl jāturpina strādāt. Lai gan tagad tiek izpildīts vairāk tiesu nolēmumu, izpildes līmenis joprojām ir salīdzinoši zems. Jāizmanto jauni tiesiski instrumenti un reģionāli nolīgumi, lai panāktu labākus konkrētus rezultātus organizētās noziedzības un terorisma apkarošanā.

Veikti daži pasākumi korupcijas apkarošanā: turpinājies darbs starptautiskos forumos, pieņemti jauni tiesību akti par interešu konfliktu, vairākas valsts pārvaldes amatpersonas notiesātas par korupciju un veikti stingri pasākumi pret korupciju policijā. Tomēr konkrētu rezultātu ir maz; jāveic ievērojami turpmāki pasākumi, lai ieviestu pašreizējos tiesību aktus un pieņemtu jaunus pasākumus saskaņā ar Albānijas pretkorupcijas rīcības plānu, *GRECO* ieteikumiem un starptautiskajām pretkorupcijas konvencijām.

Cilvēktiesību jomā Albānija ir veikusi pasākumus, lai uzlabotu ieslodzīto dzīves apstākļus, pieņemot jaunu rīcības kodeksu un iekšējās kontroles likumu attiecībā uz cietumiem, tomēr sakarā ar neadekvātu infrastruktūru šie dzīves apstākļi joprojām ir slikti. Jāuzlabo zināšanas par pašmāju tiesību aktiem un starptautiskajām konvencijām par attieksmi pret ieslodzītajiem, kā arī to ieviešana. Nav panākts daudz, lai uzlabotu plašsaziņas līdzekļu brīvību. Ir gūti panākumi tiesību aktu pieņemšanā, stiprinot īpašumtiesības, tomēr ievērojami jāpaātrina to īstenošana. Albānija ir reliģiskās tolerances piemērs, tomēr nepieciešami turpmāki centieni, lai sasniegtu starptautiskos standartus cilvēktiesību un mazākumtautību tiesību jomā.

Albānija ir turpinājusi savu pozitīvo ietekmi reģionā, aktīvi padziļinot politiskās un tirdznieciskās attiecības ar kaimiņvalstīm brīvās tirdzniecības nolīgumos un reģionālās daudzpusējās iniciatīvās, kā arī uzturot konstruktīvu politiku attiecībā pret Kosovu.

Albānijas **ekonomika** zināmā mērā darbojas saskaņā ar funkcionējošas tirgus ekonomikas principiem. Jāveic turpmāki enerģiski reformu pasākumi, lai novērstu trūkumus ekonomikas konkurētspējā.

Saglabājusies noturīga izaugsme, bet inflācijas spiediens — neievērojams. Samazinājies tekošā konta deficīts. Ir turpinājusies fiskālā konsolidācija un samazinājies budžeta deficīts. Sekmīgi turpinājusies valsts pārvaldes reforma un uzlabojusies nodokļu administrācijas administratīvā jauda. Valsts finanšu kontroles un iekšējās revīzijas jomā ir vērojami zināmi panākumi. Ir pabeigta mazo un vidējo uzņēmumu privatizācija. 2004. gadā tika pabeigta Krājbankas pārdošana, un 2005. gada sākumā uzsākta *Albtelecom* privatizācija. Ir stiprināta konsultatīvā uzraudzība, īstenojot uz riskiem balstītu uzraudzības procesu. Darba tirgus uzskatāms par salīdzinoši elastīgu.

Tomēr vēl jāstiprina valsts sektora pārvaldība un kavējas lielo uzņēmumu privatizācija. Pēdējā laikā ir uzlabojusies finanšu sektora darbība, novirzot iekrājumus produktīvos ieguldījumos, tomēr tā joprojām ir vāja. Īpašumtiesību noteikšana un ieviešana joprojām sagādā grūtības, bremsējot ieguldījumu un ekonomiskās aktivitātes potenciālu. Uzņēmumu veidošanā joprojām jāsaikar ar tādām grūtībām kā vāja infrastruktūra, nepietiekama likumdošana un nodokļu tiesību aktu vāja īstenošana. Problēma joprojām ir negodīga konkurence no to uzņēmumu puses, kas darbojas ēnu ekonomikā. Izglītības līmenis joprojām ir salīdzinoši zems, un ir ierobežots kvalificēta darbaspēka piedāvājums.

Albānija ir veikusi zināmu darbu, lai atbilstu **Eiropas standartiem**. Sasniegtais galvenokārt attiecas uz jaunu tiesību aktu pieņemšanu un jaunu iestāžu izveidi. Ir veikti arī daži pasākumi attiecībā uz administratīvās jaudas stiprināšanu, tomēr virknē gadījumu turpmākai attīstībai vajadzīgs vairāk centienu un resursu.

Iekšējā tirgus jautājumos Albānija ir turpinājusi gūt panākumus *preču brīvas aprites* jomā. Sekmīgi attīstījusies standartizācija un sertifikācija, bet vairāk uzmanības jāpievērš jaunās, globālās un vecās pieejas direktīvām. Nav bijusi nekāda notikumu attīstība metroloģijas jomā, un testēšanas aprīkojums nav pietiekams. Pienācīgai tirgus uzraudzībai nepieciešami ievērojami turpmāki pasākumi likumdošanas un administratīvajā jomā. Jāuzlabo un jāievieš patērētāju aizsardzības tiesību akti. Attiecībā uz *personu un pakalpojumu brīvu kustību un tiesībām veikt uzņēmējdarbību* Albānija turpina saskarties ar emigrācijas problēmu. Tiesību akti attiecībā uz tiesībām veikt uzņēmējdarbību ir salīdzinoši atvērti, tomēr tie jāgroza, lai novērstu diskrimināciju starp pašmāju un ārvalstu firmām. Pakalpojumu sniegšanas noteikumi ir diezgan liberāli. Nav bijusi vērojama nekāda nopietna notikumu attīstība saistībā ar *kapitāla kustību*.

Albānija ir guvusi ievērojamus panākumus *multas* noteikumu jomā, ir palielinājušies ieņēmumi, tomēr sasniegtais citās saistītās jomās nav tik ievērojams un nepieciešami turpmāki pasākumi, lai risinātu korupcijas problēmu multas dienestā. Ir uzlaboti *nodokļu* tiesību akti, no kā labumu gūst sevišķi MVU. Pozitīvs notikums ir sociālās un veselības apdrošināšanas iemaksu iekasēšanas nodaļas pārcelšana uz nodokļu administrāciju. Godīgi un pārredzami jāīsteno nodokļu tiesību akti un jāuzlabo ieņēmumu iekasēšana.

Konkurences jomā nepieciešams turpmāks darbs, lai palielinātu tirgus dalībnieku izpratni par konkurences principiem. Īpaši daudz sasniegts valsts atbalsta jomā, jo ir izveidots valsts atbalsta departaments un pieņemti jauni tiesību akti. Jāievēro esošie *valsts iepirkuma* noteikumi, un ar to saistītie tiesību akti prasa ievērojamu darbu, lai panāktu atbilstību ES standartiem. Ir pieņemti jauni tiesību akti *intelektuālā īpašuma tiesību* jomā, bet jāveicina to ieviešana. Vērojami zināmi sasniegumi attiecībā uz *statistikas* sistēmu, īpaši attiecībā uz klasifikāciju un uzņēmumu reģistra izveidi, kas tagad jāpaplašina. Jāuzlabo makroekonomikas statistika.

Attiecībā uz *nozaru politikas jomām* tikai nelieli panākumi vērojami *rūpniecības un MVU* nozarē, tomēr iepriekšminētie pasākumi nodokļu jomā ir devuši pozitīvu ieguldījumu šajā nozarē. Albānijai pilnībā jāīsteno rīcības plāns administratīvo šķēršļu samazināšanai un jāpievēršas ēnu ekonomikas novēršanai.

Lauksaimniecības un zivsaimniecības nozarēs nav sasniegts īpaši daudz. Lauksaimniecība aizvien darbojas kā ekonomisku un sociālu triecienu mīkstinātāja, samazinot nabadzību un bezdarbu, lai gan tās daļa IKP turpina samazināties. Vēl daudz jādara, lai uzlabotu lauksaimniecībā un zivsaimniecībā saražotā kvalitāti, īpaši attiecībā uz pārtikas nekaitīgumu.

Attiecībā uz *vidi* sasniegumi ir tikai viduvēji. Ir pieņemti daži uzlaboti tiesību akti, tomēr to īstenošana joprojām ir problemātiska. Jāstiprina administratīvā jauda vides tiesību aktu īstenošanai.

Zināmi panākumi vērojami *transporta* nozarē, īpaši attiecībā uz tiesību aktiem un dalību starptautiskos forumos, tomēr infrastruktūra joprojām ir nepietiekama un slikti uzturēta. Albānijai jāīsteno tās transporta pamatplāns un jāuzlabo transporta drošība dažādos transporta veidos. Ieguldījumiem transportā jābūt pārredzamiem un jāievēro iepirkuma noteikumi.

Albānija ir guvusi ievērojamus panākumus *enerģētikas* nozarē, jo īpaši, īstenojot enerģētikas rīcības plānu, saskaņojot ar *acquis* tiesību aktus un parakstot Dienvidaustrumu Eiropas

enerģētikas kopienas līgumu. Tai jāturpina stingri īstenot enerģētikas rīcības plāns, lai samazinātu joprojām biežos strāvas padeves pārtraukumus un nelegālus pieslēgumus.

Zināmi sasniegumi vērojami *informācijas sabiedrības un plašsaziņas līdzekļu* nozarē, īpaši, liberalizējot telekomunikācijas nozari un uzlabojot elektroniskās saziņas izplatību. Sekmīgi jāpabeidz *Albtelecom* privatizācija un jāizstrādā telekomunikāciju tiesību akti, lai piesaistītu turpmākus ieguldījumus. Nepieciešams turpmāks darbs, lai ar *acquis* saskaņotu elektroniskās saziņas, informācijas tehnoloģiju un audiovizuālās jomas tiesību aktus un nodrošinātu to īstenošanu bez diskriminācijas.

Albānija ir izstrādājusi politikas dokumentu par valsts iekšējo finanšu kontroli, tomēr tas vēl jāpilnveido. Attiecībā uz ārējo revīziju saskaņā ar *INTOSAI* pamatnostādņēm jāuzlabo Albānijas Augstākā revīzijas iestāde un jānodrošina tās finansiāla neatkarība.

Tiesiskuma, brīvības un drošības jomā ir drošāki kļuvuši ceļošanas dokumenti, tomēr jāveic turpmāks darbs pie *vīzu* sistēmas datorizācijas un vīzu tiesību aktu atbilstības ES standartiem. Albānija ir ievērojami uzlabojusi *robežkontroli*, uzlabojot pārvaldību, IT infrastruktūru un sadarbību ar kaimiņvalstīm, tomēr kontrabanda joprojām ir liela problēma, kas jārisina ar integrētu robežpārvaldības stratēģiju, kura ļautu uzlabot sadarbību starp dienestiem un nodrošinātu papildu resursus. Pieņemtas valsts *migrācijas* un *patvēruma* stratēģijas, un Albānija ir parakstījusi atpakaļuzņemšanas nolīgumu ar ES. Tagad jāpiešķir finansējums un jāveic īstenošana.

Ir gūti panākumi, lai apkarotu *naudas mazgāšanu*, pieņemot jaunus īstenošanas tiesību aktus un veicot pasākumus starpiestāžu un reģionālās sadarbības uzlabošanai. Tomēr šajā jomā nepieciešams turpmāks darbs, koncentrējoties uz rezultātiem, un Finanšu izlūkošanas vienības, prokurora biroja un policijas Ekonomisko noziegumu izmeklēšanas vienības efektīvākam darbam vajadzīgs vairāk resursu.

Albānija ir guvusi zināmus panākumus cīņā pret *narkotiku* kontrabandu, apstiprinot valsts stratēģiju cīņai pret narkotikām un ieviešot īpašas izmeklēšanas struktūras un līdzekļu konfiscēšanas tiesību aktus. Tomēr Albānija joprojām ir nozīmīga narkotiku kontrabandas tranzīvalsts, un tai jāpiešķir lielāka prioritāte un finansējums minētās stratēģijas īstenošanai. Tai jāturpina stiprināt ieviešana, jāuzlabo koordinācija gan valsts iekšienē, gan ar ārvalstu partneriem un jānovērš tas, ka valsts ierēdņi liek šķēršļus narkotiku kontrabandas izmeklēšanā.

Ir zināmi panākumi, palielinot Albānijas valsts *policijas* darba efektivitāti, pastiprinot departamentus, kas nodarbojas ar organizētās noziedzības un korupcijas apkarošanu, kā arī notiesājot par korupciju un atlaižot aizvien lielāku skaitu bieži augsta ranga policijas virsnieku. Tomēr Albānijai jāturpina uzlabot policijas aprīkojums un vadība, īpaši attiecībā uz cilvēkresursiem, pārredzamību, autonomiju un policijas reģistru kā arī jāpaātrina centieni panākt vienošanos ar Eiropu.

Albānija ir guvusi panākumus *cīņā pret organizēto noziedzību un terorismu*, pieņemot konkrētu tiesību aktu kopumu. Albānija ir turpinājusi īstenot īpašus uz darbību vērstus pasākumus pret organizēto noziedzību un ir pastiprinājusi galveno ministriju struktūras un uzlabojusi tiesību aktus par noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem. Ir uzlabota policijas informācijas analīze un samazināta cilvēku tirdzniecība pa jūras ceļiem. Tomēr jāpaātrina uz darbību vērsto pasākumu īstenošana un nekavējoties jāspēr konkrēti soļi liecinieku aizsardzības uzlabošanā. Albānijai jāuzlabo sadarbība starp struktūrām, enerģiskāk jāveic reģionālā un starptautiskā

sadarbība un noteiktāk jāizmanto tās jaunie tiesību instrumenti, lai arestētu un notiesātu organizētās noziedzības darboņus. Cīņa pret *terorismu* ir pastiprināta, izveidojot specializētu policijas direktorātu. Albānija ir atbalstījusi starptautiskās iniciatīvas šajā jomā, izraidījusi iespējamos terorisma atbalstītājus un patlaban uzlabo lidostu drošību. Tai jāpaātrina starptautisko konvenciju īstenošana un vēl vairāk jāuzlabo drošība Tirānas lidostā.

Bosnija un Hercegovina

Attiecībā uz **politisko situāciju** Bosnija un Hercegovina ir guvusi panākumus, turpinot stabilizēt iestādes, kas garantē demokrātiju, likuma varu, cilvēktiesības un mazākumtautību tiesību ievērošanu un aizsardzību. Ir izpildīta lielākā daļa saistību, ko valsts uzņēmas pēc pievienošanās Eiropas Padomei. Tomēr nepieciešams turpmāks darbs, lai nodrošinātu neatgriezenisku un pašpietiekamu valsti, kas spēj uzņemties pilnīgu atbildību par pārvaldi.

Attiecībā uz demokrātiskajiem principiem Bosnija un Hercegovina uzņēmas pilnu organizatorisko un finansiālo atbildību par 2004. gada pašvaldību vēlēšanām. Gūti turpmāki panākumi, īstenojot likumu par Ministru padomi un likumu par ministrijām. Tagad jāturpina strādāt pie tā, lai palielinātu izpildvaras un likumdevēju struktūras, nodrošinot, ka valsts iestādes ir spējīgas īstenot savus uzdevumus, un stiprinot koordināciju starp valsti un zemēm.

Valsts pārvaldes jomā sperti daži pozitīvi soļi. Ir izveidots Valsts pārvaldes reformas koordinācijas birojs, pastiprināts Eiropas integrācijas direktorāts un veikts galveno valsts pārvaldes nozaru pārskats. Tagad jāpieliek intensīvas pūles, lai izveidotu mūsdienīgu un efektīvu civildienestu. Vēl nav pieņemts valsts pārvaldes reformas visaptverošais rīcības plāns. Atkārtots problēmjautājums ir personāla un pienācīgu telpu trūkums dažādajās pārvaldes iestādēs. Būtiski svarīgi arī ir pilnveidot ierēdņu mācību jaudu.

Ir gūti panākumi tiesu sistēmā. Pieņemti tiesību akti, ar ko izveido vienotu Augstāko tiesnešu un prokuroru padomi. Šie tiesību akti ir stiprinājuši tiesu sistēmas neatkarību visā valstī. Bosnija un Hercegovina pakāpeniski pārņem no starptautiskās sabiedrības atbildību par savas tiesu sistēmas pārvaldību.

Nepieciešami turpmāki pasākumi cīņai pret korupciju. Lai gan ir nodrošināta apsūdzību celšana virknē konkrētu korupcijas lietu, daudziem joprojām izdodas izbēgt no atbildības. Jāsagatavo un jāīsteno pienācīgi pretkorupcijas plāni. Pozitīvs solis ir likuma par interešu konfliktu pieņemšana. Jānodrošina tā konsekventa īstenošana.

Pozitīva notikumu attīstība bijusi vērojama attiecībā uz aizsardzības reformu, pieņemot tiesību aktus, lai izveidotu vienotu mazāka apjoma un profesionālu armiju saskaņā ar NATO Partnerattiecību mieram prasībām. Policijas reformas lietās apsveicama ir nolīguma par policijas pārstrukturēšanu saskaņā ar EŠ prasībām apstiprināšana abu zemju un valsts parlamentā. Tas tagad pienācīgi jāīsteno.

Ir pieņemti trūkstošie tiesību akti, kas sekmē bēgļu atgriešanos, un sācis darboties Bēgļu atgriešanās fonds. Attiecībā uz bēgļu un pārvietoto personu atgriešanos to pirmskara dzīvesvietās sasniegts ievērojami daudz. Tagad priekšroka jādod procesa pabeigšanai un darbam pie atgriezušos personu sociāli ekonomiskās integrācijas. Kā nozīmīga jāatzīmē cilvēktiesību struktūru nodošana no starptautiskās atbildības valsts atbildībā. Tomēr nepieciešams turpmāks darbs, lai atbilstu starptautiskajiem standartiem cilvēktiesību un mazākumtautību tiesību jomā. Tādēļ pienācīga uzmanība jāpievērš tam, lai izvairītos no

atsevišķu vienas tautības skolu veidošanas. Jāpieliek pūles arī čigānu mazākumtautības integrācijas uzlabošanā.

Sadarbība ar *ICTY* ir uzlabojusies. Tomēr nepieciešams turpmāks darbs, lai panāktu pilnīgu sadarbību ar tribunālu un varētu notiesāt visus apsūdzamos. Ir turpinājusies konstruktīva sadarbība ar kaimiņvalstīm. Tomēr jānodrošina pareiza brīvās tirdzniecības nolīgumu īstenošana. Bosnijai un Hercegovinai arī jādara viss nepieciešamais, lai izpildītu vēl atlikušās prasības pēc pievienošanās Eiropas Padomei, īpaši attiecībā uz vēlēšanām un izglītību.

Bosnijas un Hercegovinas **ekonomika** tikai zināmā mērā darbojas saskaņā ar funkcionējošas tirgus ekonomikas principiem. Jāveic turpmāki enerģiski reformu pasākumi, lai novērstu nopietnos trūkumus ekonomikas konkurētspējā.

Ekonomikas izaugsme 2004. gadā paātrinājās, tāpat palielinājās arī rūpnieciskā ražošana. Inflācija saglabājās zema un notika ievērojams ārvalstu tiešo investīciju pieplūdums. Notika arī turpmāka saskaņošana starp zemēm, īpaši netiešo nodokļu jomā, kur šo vienību kompetences tika nodotas Netiešo nodokļu birojam. Tas radīja jaunu bāzi sadarbībai, un tika veikti arī citi pasākumi, lai palielinātu fiskālās un ekonomikas politikas koordināciju, piemēram, izveidojot Valsts fiskālo padomi. Veikti daži pasākumi uzņēmējdarbības vides uzlabošanai. Turpinot uzlaboties reglamentējošajiem noteikumiem, nostiprinājās banku starpniecība.

Tomēr joprojām pastāv augsts bezdarbs un ārējā nelīdzsvarotība, un ir saasinājušās fiskālās problēmas. Lai noturētu makroekonomikas stabilitāti un saglabātu valūtas nodrošinājuma ilgtspēju, obligāti jāpiemēro piesardzīgs makroekonomikas politiku kopums. Lai stiprinātu ekonomikas ražošanas bāzi, steidzami un pamatīgi jāpārstrukturē ar zaudējumiem strādājošie uzņēmumi un jāpaātrina privatizācija. Turklāt noteikti jāveic pasākumi, lai samazinātu kopējo valsts pārvaldes iejaukšanos ekonomikā un uzlabotu uzņēmējdarbības vidi. Jāsekmē darba tirgus elastība un jāstiprina tiesu sistēma, īpaši bankrotu un īpašumtiesību jautājumos. Lai sekmīgi risinātu fiskālās problēmas, jāuzlabo koordinācijas un analīzes spējas un reālā izteiksmē jāsamazina publiskā sektora izdevumu apjoms. Šo grūto uzdevumu izpildei vajadzīga ātra rīcība un stingra politiskā apņemšanās un sadarbība starp dažādiem valdības līmeņiem.

Kopš iepriekšējā ziņojuma Bosnija un Hercegovina ir guvušas turpmākus panākumus, lai atbilstu **Eiropas standartiem**. Sasniegtais galvenokārt attiecas uz jaunu tiesību aktu pieņemšanu un virknes jaunu iestāžu izveidi. Vērojami arī atsevišķi centieni stiprināt administratīvo jaudu. Tagad nepieciešams ilgstošs darbs, lai palielinātu īstenošanas jaudu, īpaši ņemot vērā Stabilizācijas un asociācijas nolīgumu nākotnē.

Attiecībā uz *iekšējo tirgu* Bosnija un Hercegovina ir guvusi panākumus *preču brīvas aprites* jomā, jo īpaši, pieņemot jaunus tiesību aktus standartu, sertifikācijas, atbilstības novērtējuma, vispārējo produktu drošības un tirgus uzraudzības jomā. Tomēr jaunie tiesību akti vēl nav pienācīgi īstenoti. Joprojām ir ierobežoti cilvēku un tehniskie resursi, bet atbilstības novērtējuma nepiemērošana vietējiem ražojumiem turpina kavēt Bosnijas un Hercegovinas eksporta iespēju īstenošanos. Attiecībā uz *personu un pakalpojumu apriti un tiesībām veikt uzņēmējdarbību* ir vērojami zināmi panākumi attiecībā uz pakalpojumiem un uzņēmējdarbību, jo īpaši, pieņemot tiesību aktus apdrošināšanas nozarē un izveidojot vienotu uzņēmumu reģistru. Nav bijusi vērojama nekāda nopietna notikumu attīstība saistībā ar *kapitāla kustību*.

Bosnija un Hercegovina ir guvusi panākumus *muitas un nodokļu* jomā, pieņemot jaunus muitas tiesību aktus, izveidojot vienotu muitas administrāciju un reorganizējot muitas dienestus. Ir pieņemts PVN likums un veikti sagatavošanās darbi tā īstenošanai. Tomēr šā likuma īstenošana un PVN faktiskā iekasēšana joprojām sagādā ievērojamas grūtības. Nepieciešami pastāvīgi centieni, lai palielinātu ieņēmumu iekasēšanu, apkarotu fiskālo krāpšanu, korupciju un pārrobežu noziedzību, kā arī lai nodrošinātu to, ka brīvās zonas, muitas vērtības noteikšana un izcelsmes jautājumi tiktu risināti saskaņā ar ES standartiem. Īpaši muitas vērtības noteikšanā ievērojamas bažas raisa cenu sarakstu izmantošana. Attiecībā uz *konkurenci* pozitīvi soļi ir Konkurences padomes izveide un jauna konkurences likuma pieņemšana. Tomēr nav bijuši nekādi ievērojami notikumi saistībā ar valsts atbalstu. Turpmāka saskaņošana veikta *valsts iepirkumu* sistēmā. Tagad vajadzīgi turpmāki centieni, lai izveidotu valsts iepirkuma aģentūru un valsts iepirkuma uzraudzības struktūru, kā arī lai padarītu šīs iestādes darbspējīgas. Attiecībā uz *intelektuālā, rūpnieciskā un komerciālā īpašuma tiesībām* jaunajos tiesību aktos paredzēta atsevišķas intelektuālā īpašuma institūcijas izveide. Bosnija un Hercegovina ir parakstījusi sadarbības nolīgumu ar Eiropas Patentu organizāciju un ir veikusi dažus pasākumus pret pirātismu. Tomēr intelektuālā, rūpnieciskā un komerciālā īpašuma tiesību aktu īstenošana un ieviešana joprojām ir ierobežota un tā jāsekmē.

Nozaru politikās Bosnija un Hercegovina ir turpinājusi veikt pasākumus, lai likvidētu šķēršļus uzņēmējdarbībai un īstenotu Eiropas MVU hartu. Tomēr tā nav spējusi izstrādāt pienācīgas stratēģijas *rūpniecības un MVU* nozarēs. *Lauksaimniecībā* vērojami daži uzlabojumi, pieņemot tiesību aktus veterinārijas, fitosantārijas un pārtikas nekaitīguma jomās, tomēr trūkst kopējas stratēģiskas plānošanas un nav izveidotas dažas jaunajos tiesību aktos paredzētās iestādes. Jāuzlabo arī valsts un zemju koordinācija, kā arī koordinācija pašu zemju starpā. *Vides* jomā Bosnija un Hercegovina ir veikusi dažus pasākumus gaisa, ūdens un atkritumu nozarēs. Tomēr sakarā ar nepietiekamiem cilvēku un tehniskajiem resursiem īstenošanas jauda joprojām ir ierobežota. Ņemot to vērā, priekšroka dodama pietiekami nodrošinātās Valsts vides aģentūras izveidei.

Transporta jomā turpinās pasākumi transporta infrastruktūru uzlabošanai. Pieņemti tiesību akti par dzelzceļu. Pozitīva notikumu attīstība bijusi vērojama arī attiecībā uz aviāciju, ietverot reģionālo sadarbību. Tomēr nepieciešams ilgstošs darbs, lai veicinātu stratēģisko plānošanu, turpmāk uzlabotu infrastruktūru un nodrošinātu turpmāku saskaņošanu ar *acquis*, īpaši attiecībā uz tehniskajiem un drošības standartiem, sociālajiem standartiem un tirgus liberalizāciju. *Enerģētikas* jomā pozitīvi notikumi bijuši vērojami elektrības sfērā, jo īpaši, izveidojot valsts līmeņa regulatora instanci, kā arī neatkarīgu sistēmas pārvaldītāju un valsts piegādes uzņēmumu. Abas zemes arī ir pieņēmušas nozares pārstrukturēšanas rīcības plānus un ir turpinājusies sadarbība reģionāla enerģijas tirgus izveidei. Tagad Bosnijai un Hercegovinai jānodrošina dažādo rīcības plānu īstenošana, jākonsolidē valsts un zemju regulatori, jāpaātrina gāzes nozares reformas un jāizstrādā visaptveroša enerģētikas politika. Bosnija un Hercegovina ir parakstījusi Dienvidaustrumu Eiropas enerģētikas kopienas līgumu.

Zināmi panākumi vērojami *informācijas sabiedrības un plašsaziņas līdzekļu* jomā. Lai gan ir veikti daži pasākumi, kas nostiprina reglamentējošo Komunikācijas aģentūru, nav pieņemts likums par Informācijas sabiedrības aģentūras izveidi un nekas nav darīts, lai liberalizētu oligopolistiskos fiksēto līniju pakalpojumus. Pozitīvi notikumi ir bijuši likuma par valsts apraides sistēmu pieņemšana un paveiktais darbs, lai pieņemtu valsts likumu par valsts apraides dienestu. Pēc valsts apraides dienestu likuma oficiālas pieņemšanas jāpieņem attiecīgi zemju tiesību akti.

Tiesiskuma, brīvības un drošības jomā ir vērojami sasniegumi attiecībā uz *vīzu prasībām, robežkontroli, patvērumu un migrāciju*. Ir pieņemta integrēta robežpārvaldības stratēģija un veikti pasākumi, lai samazinātu nelegālu migrāciju un palielinātu vīzu izsniegšanas darba efektivitāti. Ar patvērumu saistītie pienākumi, ko līdz šim pildīja starptautiskas struktūras, tagad pakāpeniski pāriet valsts iestāžu pārziņā. Tomēr nepietiekams personāla daudzums Drošības ministrijā apdraud šo uzdevumu pienācīgu izpildi. Vēl vairāk jāsamazina uz robežas izsniegto vīzu skaits. Attiecībā uz *naudas mazgāšanu* pozitīvi pasākumi ir jaunu tiesību aktu pieņemšana un vajadzīgo struktūru izveide. Tagad jānodrošina šo tiesību aktu pareiza īstenošana un ieviešana. Cīņā pret *narkotikām* nav panākts īpaši daudz. Bosnijai un Hercegovinai jāizstrādā valsts līmeņa narkotisko vielu politika, jāpieņem pienācīgi tiesību akti par narkotiskajām vielām un prekursoriem un jāizveido valsts līmeņa narkotisko vielu jautājumu birojs, lai padarītu efektīvāku cīņu pret narkotiku kontrabandu.

Policijas jomā vērojami zināmi sasniegumi. Papildus panāktajai vienošanās par vispārēju policijas reformu ir izveidotas un darbojas valsts līmeņa struktūras. Ir apvienoti izlūkdienesti. Nodrošinātas mācības un aprikojums. *Cīņā pret organizēto noziedzību un terorismu* pieņemta stratēģija pret cilvēku tirdzniecību. Pretterorisma jomā veikti turpmāki pasākumi stratēģijas, tiesību aktu un struktūru izveidē, un bijusi laba sadarbība ar starptautisko sabiedrību. Tomēr nepieciešami vēl lielāki centieni, īpaši tādēļ, ka organizētā noziedzība tiek uzskatīta par ievērojamu draudu Bosnijas un Hercegovinas stabilitātei un kopējai sociāli ekonomiskajai attīstībai. Vēl nav pieņemti tiesību akti par datu aizsardzību — tie jāpieņem nekavējoties. Ārkārtīgi svarīga ir tiesību aktu pareiza īstenošana un noziedznieku saukšana pie atbildības.

Horvātija

Horvātijai nav nopietnu grūtību, lai izpildītu dalības **politiskos kritērijus**. Problēmas, kas bija radušās kopš atzinuma sniegšanas¹³ attiecībā uz prasības izpildi par pilnīgu sadarbību ar Starptautisko kara noziegumu tribunālu bijušajai Dienvidslāvijai (*ICTY*), tagad ir atrisinātas. Horvātija ir turpinājusi gūt panākumus kopumā, tomēr nepieciešams turpmāks ilgstošs darbs virknē svarīgu jomu.

Gūti panākumi tiesu jomā, tostarp tiesu reformas stratēģijas pieņemšana un virkne procesuālu un organizatorisku uzlabojumu, tomēr šajā jomā esošajām problēmām būs jāturpina pievērst nopietna uzmanība, īpaši saistībā ar ievērojamu neiztiesāto lietu skaitu un nepieciešamību nodrošināt nolēmumu pienācīgu izpildi. Vērojami uzlabojumi kara noziedznieku tiesāšanā, tomēr joprojām pastāv etniska rakstura aizspriedumi pret serbu tautības apsūdzētajiem.

Neskatoties uz zināmiem sasniegumiem vajadzīgā reglamentējošā un institucionālā pamata izveidē, vēl vairāk jāpastiprina centieni, lai apkarotu korupciju, kas Horvātijā joprojām ir nopietna problēma.

Cilvēktiesību un mazākumtautību jomā ir izveidots pienācīgs tiesiskais pamats. Kopumā mazākumtautību stāvoklis kopš atzinuma sniegšanas ir turpinājies uzlaboties. Tomēr sevišķi konstitucionālā likuma par mazākumtautībām īstenošana ir bijusi gausa. Serbi un čigāni joprojām saskaras ar diskrimināciju, un pastāv steidzama nepieciešamība stāvokli uzlabot, īpaši attiecībā uz darba iespējām, kā arī lai radītu draudzīgāku vidi vairākuma kopienā. Ir sākusies jaunas čigānu integrācijas stratēģijas īstenošana, tomēr risināmie jautājumi ir

¹³ KOM(2004) 257, 2004. gada 20. aprīlis.

sarežģīti. Īpaša uzmanība jāpievērš tam, lai nodrošinātu visu etniski motivēto incidentu pienācīgu izmeklēšanu un vainīgo saukšanu pie atbildības.

Lai gan reģionālajā jomā gūti labi panākumi bēgļu atgriešanās jautājumā attiecībā uz mājokļu aizņemšanu no jauna un to atjaunošanu, nav ievēroti vairāki noteiktie termiņi. Īpaši maz sasniegts, īstenojot mājokļu programmas bijušajiem īres tiesību turētājiem. Jāpaātrina notiekošie pasākumi, lai radītu ekonomiskos un sociālos apstākļus bēgļu atgriešanās procesa noturīgumam. Gūti labi panākumi reģionālajā sadarbībā — gan divpusējo attiecību ar kaimiņvalstīm uzlabošanā, gan saistībā ar reģionālām iniciatīvām. Horvātija ir parakstījusi Dienvidaustrumu Eiropas enerģētikas kopienas līgumu. Tomēr jāveic nopietni pasākumi, lai rastu galīgos risinājumus visām nenokārtotajām divpusējām problēmām, īpaši attiecībā uz robežjautājumiem un nenokārtotiem ar īpašumu saistītiem jautājumiem. Kopš atzinuma sniegšanas bija radušās problēmas saistībā ar prasību pilnīgi sadarboties ar Starptautisko kara noziegumu tribunālu bijušajai Dienvidslāvijai (*ICTY*), un tas tieši ietekmēja 2005. gada martā paredzēto pievienošanās sarunu sākuma atlikšanu. Tomēr kopš tā laika stāvoklis ir uzlabojies, ļaujot *ICTY* galvenajam prokuroram 2005. gada oktobrī secināt, ka sadarbība ir pilnīga. Tas attiecīgi ļāva Padomei 2005. gada 3. oktobrī secināt, ka atlikušais nosacījums pievienošanās sarunu uzsākšanai ir izpildīts. Sarunas tika oficiāli uzsuktas tajā pašā dienā. Padome savos secinājumos apstiprināja, ka pastāvīga pilnīga sadarbība ar *ICTY* paliks kā prasība sekmīgai pievienošanās procesa virzībai visā tā gaitā. Ja sadarbība ar *ICTY* jebkurā brīdī nebūs pilnīga, tas var izraisīt sarunu atlikšanu.

Attiecībā uz **ekonomiskajiem kritērijiem** Horvātiju var uzskatīt par funkcionējošu tirgus ekonomiku. Ja Horvātija turpinās īstenot reformu programmu atlikušo trūkumu novēršanai, tai jāspēj izturēt konkurences spiedienu un tirgus spēkus Eiropas Savienībā vidējā termiņā. Ir saglabājies politiskais konsenss par tirgus ekonomikas pamatprincipiem. Uz stabilitāti orientēta makroekonomikas politika ir sekmējusi salīdzinoši zemu inflāciju un stabilu valūtas kursu. Ir samazināts ievērojamais budžeta un tekošā konta deficīts un veikti daži pasākumi, lai palielinātu izdevumu kontroli veselības aprūpē un pensiju sistēmā. Privatizācijas process 2005. gadā ir atsācies ar jaunu spar un ir vienkāršotas uzņēmumu un zemes reģistrācijas procedūras. Banku nozare ir turpinājusi izaugsmi un ir vēl vairāk pastiprināta uzraudzība. Sakarā ar lieliem ieguldījumiem ceļu tīklā ir uzlabojusies ceļu infrastruktūra. Gūti panākumi telekomunikāciju nozares liberalizācijā, kas pozitīvi ietekmējis infrastruktūras attīstību sakarā ar privāto pakalpojumu sniedzēju ienākšanu tirgū. Ir veikti nozīmīgi sākotnējie soļi, lai pārstrukturētu ar zaudējumiem strādājošo dzelzceļa sistēmu. Horvātijas ekonomika jau ir labi integrēta ES ekonomikā, un ir pastiprinājusies integrācija reģionālajā tirdzniecībā.

Tomēr ievērojama ārējā un fiskālā nelīdzsvarotība liek domāt par potenciāliem riskiem makroekonomikas stabilitātei. Tādēļ turpmāk jāstiprina fiskālā konsolidācija, kas reāli jāatbalsta ar strukturāliem pasākumiem, īpaši subsīdiju un sociālo pabalstu jomā. Dzīvīgāka privātā sektora un tiešo ārvalstu ieguldījumu attīstību kavē sarežģītie noteikumi un valsts pārvaldē un tiesās vērojami trūkumi, kā arī lēnās procedūras ienākšanai tirgū un iziešanai no tā. Neefektīva tiesu sistēma turpina apdraudēt īpašumtiesību un kreditoru tiesību īstenošanu. Joprojām vērojama nozīmīga valsts iejaukšanās ekonomikā, un nav padarīts daudz, lai pārstrukturētu lielos valstij piederošos uzņēmumus, īpaši kuģubūves, tērauda un enerģētikas nozarē. Valstij piederošo uzņēmumu finanšu disciplīnas stiprināšana joprojām ir īpaši grūts ekonomikas politikas uzdevums. Lai palielinātu konkurētspēju un uzlabotu noturīgu ieguldījumu un izaugsmes potenciālu, Horvātijai ar lielu apņemšanos jāpievēršas noteikto trūkumu un problēmu risinājumam.

Attiecībā uz Horvātijas **spēju uzņemt dalības pienākumus** kopš atzinuma ir vērojami zināmi sasniegumi, sevišķi saskaņojot ar *acquis* tiesību aktus tādās jomās kā preču brīva aprīte, valsts iepirkums un informācijas sabiedrība. Labi panākumi vērojami arī izglītības un kultūras jomā, kā arī ārējā, drošības un aizsardzības politikā.

Horvātijai jāturpina tiesību aktu saskaņošana ar *acquis* visās jomās, vienlaikus stiprinot arī administratīvo un tiesu struktūru jaudu, kas nepieciešama *acquis* faktiskai ieviešanai. Daudzkārt ieviešana ir zemā līmenī, un administratīvā jauda nav visur vienāda.

Pastiprināti centieni tiesību aktu saskaņošanai ar *acquis* un to efektīvai īstenošanai un ieviešanai vajadzīgi šādās jomās: kapitāla brīva kustība, uzņēmējdarbības tiesības, informācijas sabiedrība un plašsaziņas līdzekļi, zivsaimniecība, transports, enerģētika, patērētāju un veselības aizsardzība, muitas savienība un finanšu kontrole.

Horvātijai jāveic ievērojami un ilgstoši pasākumi tiesību aktu saskaņošanai ar *acquis* un to efektīvai īstenošanai un ieviešanai šādās jomās: preču brīva aprīte, valsts iepirkums, darba ņēmēju brīva pārvietošanās, tiesības veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu brīva aprīte, finanšu pakalpojumi, konkurences politika, lauksaimniecība un lauku attīstība, pārtikas nekaitīgums, nodokļi, sociālā politika un nodarbinātība, reģionālā politika, tiesu sistēma un pamattiesības, kā arī tiesiskums, brīvība un drošība.

Ļoti ielas pūles jāpieliek vides jomā, ietverot lielus ieguldījumus un administratīvās jaudas stiprināšanu *acquis* ieviešanai.

Serbija un Melnkalne

Attiecībā uz **politisko situāciju** un *demokrātiju un likuma varu* Serbijā un Melnkalnē konstitucionālā un tiesiskā noteiktība joprojām ir nestabila. Lai gan ir atjaunota Valstu savienības parlamenta likumība un ir uzlabojusies Serbijas parlamenta darbība, pieņemot jaunu reglamentu, demokrātisko iestāžu darbību kopumā ietekmē strukturāli trūkumi. Nekas nav darīts, lai pārskatītu abu republiku konstitūcijas.

Konstitucionālajiem jautājumiem Serbijā un Melnkalnē, īpaši abu tās republiku attiecību un Valstu savienības iestāžu darbības jautājumiem, jāpievēršas konstruktīvi un pilnībā ievērojot Serbijas un Melnkalnes Konstitucionālo hartu. Tas attiecas arī uz iespējamu referendumu par kādas no abām republikām neatkarību. Šādā referendumā jāievēro starptautiski atzīti demokrātiski standarti, ievērojot gaidāmos Venēcijas komisijas ieteikumus.

Abās republikās gūti panākumi attiecībā uz valsts pārvaldes reformas tiesisko regulējumu, tomēr šobrīd šīs reformas īstenošana joprojām ir pašā sākuma posmā. Nav darīts nekas, lai reformētu Valstu savienības pārvaldi. Administratīvā jauda kopumā vēl arvien ir maza. Valstu savienības un abu republiku līmenī ir izveidotas administratīvās struktūras saistībā ar SAN sarunām.

Aizsardzības reformās joprojām nākas saskarties ar ievērojamiem šķēršļiem sakarā ar nepietiekamu demokrātisko kontroli un pārredzamas finanšu pārvaldības trūkumu.

Ir sākusi darboties Valstu savienības Tiesa, tomēr tās jauda ir maza un tās pilnvaru apjoms joprojām nav īpaši skaidrs. Notikusi netraucēta militāro tiesu pilnvaru nodošana civilajām tiesām, izņemot to, ka ir izveidojies ievērojams neiztiesātu administratīvo lietu uzkrājums.

Īpaši Serbijā tiesu sistēmas darbību joprojām ietekmē nopietni trūkumi un tās neatkarību apdraud nevajadzīga politiska iejaukšanās.

Nopietnas bažas rada korupcija. Vērojami zināmi panākumi, izstrādājot pretkorupcijas stratēģijas, kas Serbijā šobrīd jāpabeidz un efektīvi jāīsteno.

Attiecībā uz *cilvēktiesību* ievērošanu Serbija un Melnkalne guvusi panākumus, īstenojot saistības, ko tā uzņēmusies, pievienojoties Eiropas Padomei, jo īpaši, ieceļot valsts pārstāvi Eiropas Cilvēktiesību tiesā. Vērojamas problēmas saistībā ar vārda brīvību un pilsonisko sabiedrību. Bijuši policijas sliktas attieksmes gadījumi. Maz paveikts attiecībā uz iepriekšējā režīma laikā izdarīto noziegumu izmeklēšanu. Vēl nav izstrādāti visaptveroši tiesību akti pret diskrimināciju. *Mazākumtautību tiesību* ievērošana ir nedaudz uzlabojusies, tomēr incidenti joprojām notiek.

Serbija un Melnkalne laika posmā pirms Komisijas ziņojuma par gatavību SAN sarunām ir guvusi ievērojamus panākumus sadarbībā ar ICTY, jo īpaši, nogādājot Hāgas tribunālā ievērojamu skaitu apsūdzamo. Kopš tā laika laba sadarbība turpinās attiecībā uz liecinieku atbrīvošanu no atbildības un piekļuvi dokumentiem, lai gan šo procesu aizvien reizēm traucē zināmas administrācijas un armijas struktūras. Serbija un Melnkalne arī guvusi panākumus, tiesa gan, visai ierobežotus, saucot pie atbildības personas, kas izvairās no tiesas. Šajā jomā jāturpina strādāt, kamēr nebūs sasniegta pilnīga sadarbība ar ICTY.

Attiecībā uz *Apvienoto Nāciju Organizācijas rezolūciju nr. 1244 par Kosovu* Belgrada ir pastiprinājusi dialogu ar Prištinu kopējas intereses tehniskos jautājumos. Tomēr tā nav aktīvi aicinājusi Kosovas serbus līdzdarboties pašpārvaldes pagaidu iestādēs. Belgradas konstruktīva iesaiste Kosovas jautājuma risināšanā palīdzēs īstenot Serbijas un Melnkalnes Eiropas perspektīvu, kamēr šā jautājuma nerisināšana varētu izrādīties par šķērslī.

Turpinās uzlaboties reģionālā sadarbība daudzpusējā un divpusējā līmenī, lai gan vērojamas pēkšņas problēmas.

Abu republiku **ekonomikas** zināmā mērā darbojas saskaņā ar funkcionējošas tirgus ekonomikas principiem. Jāveic turpmāki enerģiski reformu pasākumi, lai novērstu konkurētspējas trūkumus.

Serbijā saimnieciskā darbība 2005. gada pirmajā pusē bijusi salīdzinoši spēcīga. Turpinājušies fiskālie ierobežojumi, galvenokārt atspoguļojot lielu iekšzemes pieprasījumu un labāku nodokļu sistēmas darbību. Tirdzniecības deficīts 2005. gada pirmajā pusē samazinājies un ir uzlabojies starptautisko rezervju stāvoklis. Sarunu pabeigšana ar Londonas Komerčiālo kreditoru klubu 2004. gadā ir sekmējušas ārējā parāda līmeņa samazināšanos. Strukturālajās reformās ir atgūts straujais temps, un sevišķi turpmāki panākumi gūti banku sistēmas pārstrukturēšanā un privatizācijā.

Tomēr valdības apņemšanās uzturēt makroekonomikas stabilitāti un strukturālās reformas nav viennozīmīga. Inflācija un algu spiediens ir palielinājies un ārējā nelīdzsvarotība joprojām ir liela. Arī darba tirgos joprojām ir liela nelīdzsvarotība. Uzņēmējdarbības vides attīstību arvien kavē birokrātiski šķēršļi, bet lēnā un neefektīvā tiesu sistēmas darbība ievērojami skar ekonomikas attīstību. Privātā sektora daļa IKP ir salīdzinoši neliela, bet konkurences līmenis — niecīgs. Neskatoties uz panākumiem privatizācijā, vēl nav izveidojies konkurētspējīgs un dinamisks privātais sektors. Valsts sektors joprojām patērē lielu daļu

resursu, apdraudot tirgus spēku brīvu mijiedarbību un kavējot resursu efektīvu piešķiršanu. Valsts finanses apgrūtina valsts un kolektīvo uzņēmumu zaudējumi.

Melnkalnē ekonomikas izaugsme ir pastiprinājusies. Inflācija turpinājusi samazināties un cenu liberalizācija ir gandrīz pabeigta. Turpinājusies privatizācija. Bezdarbs nedaudz samazinājies. Budžeta deficīts 2004. gadā ir samazinājies. Banku aizdevumi ir paaugstinājušies no zemā līmeņa, jo ir sākusi atgriezties uzticība banku nozarei.

Tomēr ārējā nelīdzsvarotība ir pieaugusi un turpinājies palielināties ārējais parāds. Privātā sektora daļa joprojām ir salīdzinoši neliela. Privātā sektora attīstību joprojām kavē vājā tiesu sistēma. Liels algu pieaugums ir negatīvi ietekmējis eksporta konkurētspēju un nodarbinātību.

Serbija un Melnkalne ir guvusi panākumus attiecībā uz atbilstību **Eiropas standartiem**. *Iekšējā tirgus* jomā abas republikas kopumā ir guvušas labus panākumus. Tagad tām jāturpina ilgstošs darbs, lai uzlabotu likumdošanas un administratīvo jaudu, ņemot vērā SAN saistības nākotnē. Tām arī jāizvairās veidot jaunus savstarpējus šķēršļus.

Abas republikas gūst zināmus panākumus *preču brīvas aprites* jomā. Neko īpašu nevar atzīmēt attiecībā uz standartizāciju un sertifikāciju. Nekas īpašs nav noticis *personu brīvas kustības* jomā un *tiesību veikt uzņēmējdarbību* jomā. Attiecībā uz *pakalpojumu sniegšanas brīvību* Serbijā vērojami labi panākumi, pieņemot jaunu tiesību aktu kopumu finanšu pakalpojumu jomā. Abās republikās vērojami zināmi panākumi attiecībā uz *kapitāla brīvu kustību*. Melnkalnē pieņemts jauns likums par valūtas maiņas operācijām un likums par kārtējiem un kapitāla darījumiem ar ārvalstīm, vairāk liberalizējot kapitāla kustību. Nav panākumu, nodrošinot kapitāla brīvu kustību Valstu savienībā, jo abu republiku centrālās bankas vēl nav pabeigušas vienošanos par pilnīgi darbspējīgu korespondentkontu sistēmu.

Muitas jomā vērojami zināmi sasniegumi. Serbija ir pieņēmusi grozījumus savā muitas likumā un muitas tarifu likumā, saskaņojot tarifu nomenklatūru ar ES kombinēto nomenklatūru. Melnkalne ir pieņēmusi grozījumus muitas likumā un muitas dienestu likumā. Abu republiku muitas iestāžu administratīvā un darbības jauda uzlabojas, taču tā arvien vēl ievērojami jāpastiprina. *Konkurences* jomā abas republikas ir pieņēmušas jaunus tiesību aktus konkurences ierobežojumu novēršanai un ir izveidojušas pamata struktūras valsts atbalsta pārraudzībai. Nepieciešami turpmāki centieni, lai padarītu republiku konkurences ierobežojumu novēršanas un valsts atbalsta kontroles režīmus darbspējīgus. *Valsts iepirkuma* jomā Serbijā nav novēroti nekādi likumdošanas vai administratīva rakstura notikumi. Melnkalne mazliet gājusi uz priekšu, iekļaujot iepirkuma noteikumu piemērošanas jomā Valstu savienības iestādes. Īpaši Melnkalnē ievērojami jāstiprina administratīvā jauda iepirkuma tiesību aktu īstenošanai un ieviešanai. Abās republikās jānodrošina, lai vienas republikas uzņēmēji varētu saņemt pašmāju attieksmi otrā republikā un lai Valstu savienības iestādēm būtu piemērojami likumā noteikti iepirkuma noteikumi. Attiecībā uz *intelektuālā īpašuma tiesībām* abās republikās gūti zināmi panākumi tiesību aktu jomā. Melnkalne ir pieņēmusi intelektuālā īpašuma tiesību īstenošanas ietvarlikumu. Ieviešana pakāpeniski uzlabojas, tomēr enerģiski jāveic turpmāki pasākumi. Abām republikām oficiāli jāatzīst Valstu savienības Intelektuālā īpašuma biroja loma, un šim birojam tā uzdevumu veikšanai jānodrošina vajadzīgā administratīvā jauda.

Attiecībā uz *nozaru politikām* vērojami zināmi panākumi, lai gan tie nav vienmērīgi. *Rūpniecības un mazo un vidējo uzņēmumu* jomā abas republikas ir spērušas zināmus soļus uz priekšu, īstenojot Eiropas Mazo un vidējo uzņēmumu hartu. *Lauksaimniecības* jomā arī vērojami zināmi sasniegumi. Sevišķi Serbija ir stiprinājusi Lauksaimniecības ministrijas

administratīvo jaudu un ir pieņēmusi jaunus ietvarlikumus veterinārijā. Attiecībā uz *vidi* abās republikās ir nelieli panākumi. Jāatzīmē, ka Melnkalne ir pieņēmusi likumu par piesārņojuma integrētu novēršanu un kontroli. Abas republikas ir guvušas zināmus panākumus *transporta* jomā, jo īpaši, līdzdarbojoties Dienvidaustrumu Eiropas galvenajā reģionālajā transporta tīklā. *Enerģētikas* jomā sasniegumi ir abās republikās. Serbijā ir sākusi darboties Enerģētikas aģentūra un ir apstiprināta enerģētikas attīstības stratēģija laika posmam līdz 2015. gadam. Turpinās valsts elektroenerģijas uzņēmuma sadalīšanas process. Melnkalnē ir gūti zināmi panākumi, pārstrukturējot elektroenerģijas nozari. Serbija un Melnkalne ir parakstījusi Dienvidaustrumu Eiropas enerģētikas kopienas līgumu.

Zināmi panākumi vērojami *informācijas sabiedrības un plašsaziņas līdzekļu* jomā. Serbijā ir beidzies fiksēto līniju ekskluzīvais monopols, bet Telekomunikāciju aģentūra joprojām nedarbojas sakarā ar finansējuma trūkumu. Melnkalnē ir pabeigts fiksēto līniju telekomunikāciju pakalpojumu sniedzēja privatizācijas process. *Audiovizuālajā* politikā Serbijā nav vērojami nekādi panākumi; tā ir grozījusi savu apraides likumu, lai pagarinātu termiņu Serbijas Radio un televīzijas pārveidošanai no tās pašreizējās valsts kontrolē esošas struktūras statusa uz sabiedrisku raidorganizāciju, kā arī lai atliktu pašvaldību vadīto raidorganizāciju privatizāciju. Melnkalnē Apraides padome ir veikusi konkursu frekvenču izmantošanas atļauju izsniegšanai.

Attiecībā uz *tiesiskumu, brīvību un drošību* tajās jomās, kur pienākumus daļa Valstu savienība un abas republikas, nav vērojami nekādi praktiski panākumi. Abas republikas turpina īstenot dažādus *vīzu* režīmus. Abās republikās joprojām tiek izstrādātas integrētas *robežkontroles* valsts stratēģijas un Serbijā kavējas robežkontroles nodošana no Valstu savienības armijas policijai. *Patvēruma* jomā abas republikas vēl nav pieņēmušas tiesību aktus, kas vajadzīgi Valstu savienības ietvarlikuma īstenošanai. *Migrācijas* jomā pilnīgi jāievieš atpakaļuzņemšanas nolīgumi.

Jomās, kas ietilpst republiku kompetencē, zināmi sasniegumi likumdošanā vērojami cīņā pret *naudas mazgāšanu*. Attiecībā uz *policijas* reformu Melnkalnē vērojami panākumi, pieņemot likumus par policiju un valsts drošības aģentūru. Serbijā joprojām nav pieņemti jaunie tiesību akti par policiju un drošības dienestiem. Abās republikās nopietnas bažas raisa *organizētā noziedzība*. Melnkalnē ir pieņemta stratēģija cīņai pret korupciju un organizēto noziedzību.

Kosova

Politiskā situācija Kosovā parlamenta vēlēšanu laikā un pēc tam koalīcijas valdības izveides laikā, kā arī pēc *ICTY* celtās apsūdzības bijušajam premjerministram un viņa brīvprātīgās padošanās, saglabājās stabila. Tomēr ievērojams demokrātijas un efektivitātes trūkums kavē pašpārvaldes pagaidu iestāžu darbu.

Kosovas serbu un Kosovos albāņu attiecības joprojām ir saspringtas. Tas, ka Kosovos serbi boikotēja 2004. gada vēlēšanas, apdraud viņu iespējas aizstāvēt šīs kopienas likumīgās intereses demokrātiskā ceļā. Vienlaikus vairākumā esošie Kosovos albāņi nav nodrošinājuši apstākļus, lai atvieglotu Kosovos serbu dalību politiskajā procesā. Šāda situācija ievērojami kavē vietējās pašpārvaldes reformas īstenošanu.

Kopumā ievērojami jāstiprina likuma vara. Viena no grūtībām ir tiesiskā nedrošība, kas pastāv attiecībā uz Kosovos pārvaldības tiesību aktiem. Ievērojama problēma ir tiesvedība — neiztiesāto lietu skaits pieaug. Ievērojami jāuzlabo tiesu iestādes un tiesībsardzības iestādes, lai tās spētu pilnībā ieviest likumu, īpaši attiecībā uz īpašumtiesībām un cīņu pret

organizēto noziedzību un finanšu noziegumiem. Korupcija ir plaši izplatīta parādība, un trūkst saskaņotas un stingras darbības tās apkarošanai.

Kosovas administratīvā jauda ir ārkārtīgi zema. Tās valsts pārvalde ir neefektīva un pakļauta politiskai ietekmei, un tā vienmēr nerīkojas objektīvi. Lai gan civildienesta un valsts finanšu pārvaldības tiesiskais pamats pastāv, trūkst pārredzamības un pārskatatbildības. Jāsekmē pārvaldes koordinācija un turpmāk jādefinē attiecības starp centrālo un pašvaldību līmeni. Priekšroka jādod pamata sabiedrisko pakalpojumu nodrošināšanai visām kopienām, lai vismaz palīdzētu samazināt pieprasījumu pēc pakalpojumiem, ko nodrošina paralēlās struktūras, kuras darbojas galvenokārt Kosovos serbu apdzīvotajās pašvaldībās.

Gūti turpmāki panākumi vārda brīvības veicināšanā, izveidojot reglamentējošos noteikumus attiecībā uz neatkarīgajiem plašsaziņas līdzekļiem un izveidojot divas jaunas akadēmiskas iestādes, kas veicinās kvalitatīvu žurnālistiku. Pieņemts pretdiskriminācijas likums, bet tagad tas pilnīgi jāīsteno, lai pienācīgi aizsargātu visneaizsargātāko personu, īpaši bērnu un sievieti, tiesības. Ombuda institūcija aizvien ir ļoti nozīmīga struktūra cilvēktiesību nodrošināšanas un mazākumtautību aizsardzības jomā.

Kosovas iestādes ir veikušas dažus sabiedrisko attiecību pasākumus, lai nosodītu vardarbību pret mazākumtautībām, palielinātu mazākumtautību pārstāvību un sekmētu bēgļu atgriešanos, tomēr tās ir tikai deklarācijas, kas netiek pārvērstas praktiskā darbība vietējā līmenī. Tādējādi mazākumtautību stāvoklis arvien ir ļoti sarežģīts. Mazākumtautību valodu lietojums centrālajās un pašvaldību varas iestādēs ir nepietiekams un kavē mazākumtautību līdzdalību iestāžu darbā. Problemātiska ir arī mazākumtautību piekļuve sabiedriskajiem pakalpojumiem. Attiecībā uz bēgļu un valsts iekšienē pārvieto personu atgriešanos šādu cilvēku skaits joprojām ir ļoti neliels. Neskaidrība par Kosovos statusu nākotnē un bailes par drošību, kā arī nelielās iespējas dabūt darbu neveicina Kosovos serbu un citu kopienu atgriešanos. Īpaša uzmanība jāpievērš tam, lai nodrošinātu normālus dzīves apstākļus visām mazākumtautību kopienām, kas jau dzīvo Kosovā, bet attiecībā uz čigānu romu, aškaļu un „ēģiptiešu” kopienām, īpaši tām, kuras dzīvo veselībai bīstamos apstākļos, jāveic tūlītēji pasākumi.

Ir atsācies tehniskais dialogs ar Belgradu un pastiprinājusies Kosovos līdzdalība reģionālās sadarbības iniciatīvās.

Sarunas par Kosovos nākotnes statusu ir grūts uzdevums visam reģionam. Visu pušu stingra apņemšanās veidot etniski daudzveidīgu, stabilu un demokrātisku Kosovu ir būtiski svarīga, lai panāktu ilgtspējīgu risinājumu, kas stiprina reģiona drošību un stabilitāti un Kosovos turpmāku virzību uz ES.

Kosovas **ekonomikā** sāk veidoties funkcionējošas tirgus ekonomikas principi. Jāveic turpmāki enerģiski reformu pasākumi, lai novērstu nopietnos trūkumus ekonomikas konkurētspējā.

Monētārās stabilitātes nodrošināšana turpinājusies, izmantojot euro kā galveno apgrozībā esošo valūtu. Inflācija 2004. gada otrajā pusē un 2005. gada sākumā bija negatīva. Ir turpinājušās strukturālās reformas, jo sevišķi, kopš 2004. gada vidus ir paātrinājusies kolektīvo uzņēmumu privatizācija. Pārvērsti par privātiem divi valstij piederoši uzņēmumi. Varas iestādes ir turpinājušas piekopt liberālu tirdzniecības un darba tirgus politiku un nodrošināt salīdzinoši brīvu ieiešanu tirgū un kopumā labvēlīgu uzņēmējdarbības vidi. Sakarā ar paātrināto privatizāciju bija vērojama neliela tiešo ārvalstu ieguldījumu plūsma.

Tomēr ekonomikas izaugsme ir samērā vāja, un to ietekmējusi arī ārvalstu ziedotāju atbalsta samazināšanās un dinamisma trūkums ekonomikā. Saglabājas ļoti augsts bezdarbs un ievērojams tekošā konta deficīts. Politiku kombinācija nav izrādījusies pilnīgi piemērota; īpaši atzīmējams tas, ka ievērojamas izdevumu palielināšanās rezultātā 2004. gadā radies pamatīgs budžeta deficīts. Elektroenerģijas uzņēmuma pārstrukturēšanu ir kavējis galvenokārt līdzekļu trūkums tur nepieciešamo ieguldījumu finansēšanai. Problēma arvien ir īpašumtiesību noteikšana. Tiesiskā nedrošība un trūkumi tiesību aktu īstenošanā un līgumu izpildes nodrošināšanā turpina kavēt privātā sektora attīstību un ieguldījumus. Iziešana no tirgus joprojām ir grūta un ilgstoša, galvenokārt sakarā ar trūkumiem tiesu sistēmā. Nepietiekama pamata infrastruktūra turpina kavēt saimniecisko darbību. Reālo algu palielināšanās apdraud Kosovas eksporta konkurētspēju.

Kosova daudzās jomās ir guvusi panākumus, pieskaņojoties **Eiropas standartiem**, tomēr ne visur vienādi.

Jauni tiesību akti un politikas tagad plašos vilcienos tiek pārbaudītas attiecībā uz to atbilstību ES jau no paša idejas līmeņa un sākotnējām projektu izstrādes stadijām nozaru ministrijās, piesaistot Eiropas Integrācijas procesu biroju. Septiņās ministrijās ir izveidotas ES integrācijas nodaļas, dažām piesaistīti ārējie eksperti. Problēma ir kvalificētu vietējo tiesību speciālistu trūkums ES tiesību jomā, un rodas problēmas jauno tiesību aktu tulkošanā. Neskatoties uz sasniegto, neviena no minētajām civildienesta struktūrām nav pilnīgi konsolidēta un arī parlamentārā komiteja starptautiskās sadarbības un ES integrācijas jautājumos vēl pilnībā nedarbojas.

Iekšējā tirgus jomā vērojami zināmi sasniegumi, pieņemot jaunus tiesību aktus. Pārskatītais likums par *valsts iepirkumu* balstās uz ES noteikumiem, lai gan to joprojām izskata asambleja. *Intelektuālā īpašuma tiesību* jomā panākumu nav. Pozitīvi soļi sperti *muitas* jomā, galvenokārt, īstenojot Kosovas integrēto tarifu un muitas kodeksu. Zināmi sasniegumi atzīmējami *nodokļu jomā*, kur notiek pakāpeniska tiesību aktu saskaņošana ar *acquis*. Kosova 2005. gadā pārgāja uz vienkāršotu divu veidu ieņēmumu nodokļu sistēmu. Jāstiprina nodokļu administrācijas jauda nodokļu iekasēšanā un kontrolē, kā arī jācīnās pret krāpšanu akcīzes nodokļu jomā.

Nozaru politikās Kosova turpināja īstenot Eiropas Mazo un vidējo uzņēmumu hartu. Izsludināts likums par atbalstu MVU. Neskatoties uz esošo potenciālu, Kosovas *lauksaimniecība* arvien darbojas zem tās iespēju robežas, un ir jārisina tādi galvenie jautājumi kā nepietiekama infrastruktūra, īpašumtiesības, nepiemēroti kredīti, neefektīvi kvalitātes kontroles mehānismi un zems izglītības līmenis. *Vides* jomā Kosova ir veikusi pasākumus tiesību aktu saskaņošanai ar ES *acquis*, pieņemot tiesību aktus ūdens un gaisa kvalitātes jomā, kā arī nolikumus par ietekmes uz vidi novērtējumu. Valdība ir apstiprinājusi Vides aizsardzības stratēģiju, un tiek izstrādāts piecu gadu Vides rīcības plāns. Panākumi gūti arī *transporta* jomā, kur Kosova piedalās reģionālajās transporta iniciatīvās. Prištinas lidosta ir nodota civilā kontrolē un ir kļuvusi par privātuzņēmumu. Kosova piedalās Eiropas kopējās aviācijas telpas paplašināšanā, ietverot arī Dienvidaustrumu Eiropu. *Enerģētikas* jomā Kosova ir parakstījusi Dienvidaustrumu Eiropas enerģētikas kopienas līgumu. *Telekomunikāciju un pasta pakalpojumu* jomā 2005. gada jūnijā stājās spēkā jauni pasta indeksi.

Stāvoklis joprojām ir neapmierinošs attiecībā uz *tiesiskumu, brīvību un drošību*. Gūti zināmi panākumi, izstrādājot reglamentējošos noteikumus cīņai pret *naudas mazgāšanu*, tomēr vēl ievērojami jāuzlabo īstenošanas mehānismi. Vēl jāizstrādā visaptveroša pretnarkotiku stratēģija gan saistībā ar narkotiku kontrabandu, gan pieaugošo to pašmāju patēriņu. Notiek

pakāpeniska pilnvaru nodošana Kosovas policijas dienestam. Tomēr nepieciešams turpmāk stiprināt jaudu, īpaši izmeklēšanas un vadības jomā. Jādara vairāk, lai sauktu pie atbildības likumpārkāpējus un ieviestu likuma varu. Jāpastiprina *cīņa pret organizēto noziedzību* un finanšu noziegumiem, kā arī jāattīsta vietējā jauda, lai nākotnē varētu nodot pilnvaras vietējām iestādēm.

Turcija

Turcijā norisinās politiskās pārejas process, un valsts joprojām pietiekami izpilda Kopenhāgenas **politiskos kritērijus**. Ir stājušās spēkā nozīmīgas likumdošanas reformas, kā rezultātā būtu jānotiek strukturālām pārmaiņām tiesību sistēmā, īpaši attiecībā uz tiesu iestādēm. Tomēr pārmaiņu temps 2005. gadā ir palēninājies, un reformu īstenošana ir nevienmērīga. Lai gan cilvēktiesību pārkāpumi samazinās, tie joprojām notiek, un ir steidzami nepieciešams gan īstenot spēkā esošos tiesību aktus, gan arī dažās jomās īstenot turpmākas likumdošanas iniciatīvas. Vajadzīgi ievērojami turpmāki centieni attiecībā uz pamatbrīvībām un cilvēktiesībām, īpaši saistībā ar vārda brīvību, sieviešu tiesībām, reliģijas brīvību, arodbiedrību tiesībām, kultūras tiesībām un cīņas pret spīdzināšanu un sliktu apiešanos turpmāku stiprināšanu. Turcijai jo īpaši labāk jāintegrē reformu process visu valsts iestāžu darbībā. Turcijas apņemšanās veikt turpmākas politiskas reformas jāpārvērš konkrētākos panākumos, lai no tā iegūtu visi Turcijas pilsoņi neatkarīgi no to izcelsmes.

Attiecībā uz *demokrātiju un likuma varu* ir ieviestas nozīmīgas strukturālas reformas, īpaši tiesu sistēmas darbībā. Ir stājušies spēkā seši tiesību akti, kas minēti Komisijas 2004. gada ieteikumā. Tomēr praktiskā īstenošana nav vienmērīga. No vienas puses vairāki nolēmumi liek domāt, ka tiesu sistēma aizvien vairāk strādā saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru. No otras puses ir virkne nolēmumu, īpaši saistībā ar viedokļa izteikšanu par tradicionāli jutīgiem jautājumiem, kur personas ir gan apsūdzētas, gan notiesātas. Ir turpinājušās civilmilitāro attiecību reformas, tomēr bruņotajiem spēkiem joprojām ir ievērojama ietekme, izdodot paziņojumus par notikumu attīstību politikā un valdības stratēģijām.

Cilvēktiesību un mazākumtautību aizsardzībā aina nav viennozīmīga, neskatoties uz dažiem panākumiem. Ir stājušies spēkā vēl daži noteikumi par cīņu pret spīdzināšanu un sliktu apiešanos, tādējādi papildinot jau spēkā esošo visaptverošo likumīgo pamatu, un šādu gadījumu skaits samazinās. Tomēr ziņojumi par spīdzināšanu un sliktu apiešanos ir nereti un šo noziegumu izpildītāji joprojām bieži izbēg no atbildības.

Pamatbrīvību izmantošanā ir vērojami panākumi likumdošanā, jo īpaši, stājoties spēkā jaunam sodu kodeksam un likumam par pulcēšanos, un praksē gan privātpersonas, gan pilsoniskās sabiedrības organizācijas izjūt lielāku brīvību nekā agrāk. Tomēr privātpersonas turpina apsūdzēt un notiesāt par nevardarbīgu viedokļu paušanu, un dažas asociācijas ir saskārušās ar mēģinājumiem traucēt to darbību. Šajā kontekstā īpaši tiks pārraudzītas prāvas, kas balstītas uz 301. pantu.

Joprojām ir ziņojumi par to, ka drošības spēki lieto nesamērīgu spēku pret demonstrācijām. Reliģijas brīvības jomā, neskatoties uz dažiem *ad hoc* pasākumiem, reliģiskajām mazākuma kopienām joprojām nav juridiskas personas statusa. Steidzami jārisina šī problēma, pieņemot visaptverošu likumīgu pamatu, kas ir saskaņā ar Eiropas standartiem. Lielāka uzmanība tiek pievērsta sieviešu tiesībām, tomēr vardarbība pret sievietēm joprojām ir iemesls nopietnām bažām.

Neskatoties uz lielāku toleranci pret citu valodu lietošanu, kultūras tiesību izmantošanas iespēja joprojām nav visai stabila. Vēl nav atļauta vietējā apraide kurdu valodā, ir slēgti kurdu valodas kursi, un politiķi tiek saukti pie atbildības par kurdu valodas lietošanu noteiktos apstākļos. Turcija turpina piemērot ierobežojošu pieeju mazākumtautībām un kultūras tiesībām.

Lai gan aizvien pieaug vienprātība par nepieciešamību pievērsties ekonomikas, kultūras un sociālajai attīstībai valsts dienvidaustrumos, nav darīts gandrīz nekas konkrēts, un kopš *PKK* vardarbības atsākšanās ir pasliktinājusies drošības situācija. Valsts iekšienē pārvietotās personas joprojām saskaras ar dažādām grūtībām.

Reģionālajos jautājumos Turcijas valdība ir vairākas reizes paziņojusi, ka tā joprojām vēlas panākt visaptverošu Kipras problēmas risinājumu saskaņā ar ANO ģenerālsēkretāra izstrādāto plānu. Turcija 29. jūlijā parakstīja papildprotokolu, ar ko pielāgo EK un Turcijas Asociācijas nolīgumu 10 jaunu dalībvalstu pievienošanās faktam. Vienlaikus Turcija vienpusēji deklarēja, ka tās paraksts nenozīmē Kipras Republikas formālu atzīšanu. ES 21. septembrī pieņēma deklarāciju, norādot, ka Turcijas nostāja neskar Turcijas pienākumus saistībā ar papildprotokolu. ES deklarācijā tika uzsvērts, ka visu dalībvalstu atzīšana ir pievienošanās procesam nepieciešama sastāvdaļa. Tajā tika arī pasvītota nepieciešamība atbalstīt ANO ģenerālsēkretāra centienus panākt visaptverošu Kipras problēmas risinājumu, kas veicinātu mieru, stabilitāti un harmoniskas attiecības reģionā. Turcija ir turpinājusi izmantot savas veto tiesības attiecībā uz Kipras dalību dažās starptautiskajās organizācijās, kā arī Vasenāras nolīgumā par rīcības kodeksu ieroču eksportam un divējāda lietojuma precēm. Grieķijas un Turcijas attiecības turpinājušas attīstīties pozitīvi. Tomēr neskatoties uz to, ka puses kopš 2002. gada ir tikušas 31 reizi, tās vēl nav spējušas panākt visaptverošu risinājumu nenokārtotajā strīdā par robežu.

Attiecībā uz **ekonomiskajiem kritērijiem** Turciju var uzskatīt par funkcionējošu tirgus ekonomiku, ja tā stingri saglabā savus nesenos panākumus stabilizācijas un reformu jomā. Turcijai būtu arī jāspēj vidējā termiņā izturēt konkurences spiedienu un tirgus spēkus Eiropas Savienībā, ja šī valsts stingri uztur savu stabilizācijas politiku un sper turpmākus izšķirīgus soļus, veicot strukturālas reformas.

Pēdējā gada laikā gūti turpmāki ievērojami panākumi makroekonomikas stabilizēšanā. Pateicoties stingrai un piesardzīgai politiku kombinācijai, ir notikusi turpmāka fiskālā konsolidācija, uzlabojusies parāda dinamika un vēl vairāk samazinājusies inflācija, kā arī saglabājusies noturīga ekonomikas izaugsme. Ievērojami panākumi gūti, uzlabojot valsts finanšu pārvaldību un kontroli, un tā rezultātā palielinājusies fiskālā pārredzamība. Notiek pamatīgas pārmaiņas sociālās drošības un veselības aprūpes sistēmās. Pastāvīgie uzlabojumi banku nozares uzraudzībā un reglamentējošajos noteikumos, kā arī privatizācijas turpināšanās pakāpeniski paaugstina ekonomikas operatoru finanšu disciplīnu un uzlabo Turcijas uzņēmējdarbības un ieguldījumu vidi. Ir palielinājušies ārvalstu tiešie ieguldījumi.

Lai šie panākumi būtu pamats turpmākai attīstībai, jāturpina makroekonomikas stabilizēšana, ievērojot stingru budžeta disciplīnu. Nesenis straujais tekošā konta deficīta pieaugums norāda uz nepieciešamību pēc rūpīgas procesa uzraudzības un gatavības veikt steidzamus pasākumus. Stabilizācijas process jābalsta un jāstiprina ar turpmākām strukturālām reformām, jo īpaši, lai stiprinātu likuma varu, veicinātu privatizāciju un uzņēmumu pārstrukturēšanu, labotu darba tirgus nelīdzsvarotību un samazinātu ēnu ekonomikas īpatsvaru. Jāpanāk lietderīgāka resursu sadale, sevišķi reformējot galveno faktoru tirgus. Jāievēro apņemšanās

ierobežot kopējos izdevumus par algām. Jāturpina valsts izdevumu budžeta procedūru reforma un jānodrošina uzlabota reglamentējošā un likumīgā pamata pilnīga īstenošana.

Attiecībā uz Turcijas spēju **pieņemt un īstenot ES tiesisko regulējumu** 2004. gada laikā gūti zināmi panākumi, lai gan tie ir nevienmērīgi. Vērojami panākumi *preču brīvas aprites* jomā, īpaši attiecībā uz īstenošanas noteikumiem, uz ko attiecas jaunā pieeja, tostarp Turcijas iespēju paziņot atbilstības novērtēšanas iestādes, kā arī tirgus uzraudzību. Citās jomās, t. i., vecā pieeja un nesaskaņotās jomas, sasniegumu nav. Neskatoties uz EK un Turcijas muitas savienību, produktu aprīte vēl nav pilnīgi brīva.

Nedaudz uzlabojusies *kapitāla brīva kustība*. Ir atcelti daži ierobežojumi, tomēr ārvalstniekiem nav atļauts iegādāties nekustamo īpašumu un darboties dažās ekonomikas nozarēs. Gūti zināmi panākumi svarīgajā naudas mazgāšanas jomā, tomēr saskaņošana ar *acquis* vēl nav pabeigta.

Zināmi panākumi gūti *uzņēmējdarbības tiesību* jomā, īpaši attiecībā uz grāmatvedības standartiem un revīzijām. Šajā sadaļā kopējais saskaņojuma līmenis nav augsts.

Saskaņojums ar *acquis* attiecībā uz *intelektuālā īpašuma tiesībām* ir pavirzījies uz priekšu, un stāvoklis ir vēl uzlabojies. Zināms uzlabojums vērojams arī attiecībā uz tiesību aktu ieviešanu, tomēr tas joprojām ir sistēmas vājākais posms.

Konkurences politikas jomā ir apmierinoši saskaņoti un konkurences struktūras ieviesti noteikumi par uzņēmumiem (konkurences ierobežojumu novēršana un apvienošanās kontrole). Tomēr attiecībā uz saskaņošanu vai ieviešanu valsts atbalsta jomā nav atzīmējams nekas. Tādēļ saskaņojums ir stipri neliels, neskatoties uz konkrētām divpusējām apņemšanās. Īpaša uzmanība jāpievērš valsts atbalsta kontrolei tērauda nozarē.

Zināmi panākumi gūti attiecībā uz *finanšu pakalpojumiem*, konkrētāk — apdrošināšanas un papildu pensijas nozarēs. Turpmāk jāstiprina sasniegtais banku nozarē. Tomēr kopējais saskaņojuma līmenis šajā jomā ir neliels un ir jāstiprina administratīvā jauda.

Informācijas sabiedrības un plašsaziņas līdzekļu jomā vērojami zināmi panākumi saistībā ar elektroniskajām informācijas un komunikācijas tehnoloģijām, kur turpinājusies liberalizācija, kā arī informācijas sabiedrības pakalpojumiem. Tiesību aktu efektīvai īstenošanai vajadzīga turpmāka administratīvās jaudas attīstība. Audiovizuālās politikas jomā gan nesenā pagātnē paveiktais, gan saskaņojuma līmenis kopumā ir neliels.

Ļoti maz paveikts *lauksaimniecībā* un *zivsaimniecībā*. Bijušas dažas iniciatīvas saistībā ar lauku attīstību, tomēr tās turpmāk jāstiprina. Kopumā saskaņojuma līmenis un administratīvā jauda ir ļoti neliela.

Diezgan neliels ir arī saskaņojums *pārtikas nekaitīguma, veterinārijas un fitosanitārās politikas* jomās. Saskaņojums ir lielāks kopējās pārtikas produktu politikas konkrētās apakšnozarēs, tomēr tas joprojām nav pilnīgs un pastāv īstenošanas grūtības. Nav vispārēja veterinārijas politikas pamata. Tomēr pārvaldes iestādes ir sākušas strādāt pie tā, lai atklātu praktiskās problēmas un administratīvās pārmaiņas to risināšanai. Nelieli panākumi gūti fitosanitārās politikas jomā. Nepieciešams ievērojams uzlabojums administratīvajās struktūrās.

Transporta jomā sasniegtais dažādos transporta veidos nav vienāds. Zināmi panākumi gūti autotransportā, kur saskaņojums ir augstāks, tomēr īstenošana nav pilnīga. Dzelzceļa nozarē nepieciešamas ievērojamas tiesību aktu un institucionālas reformas. Jūras transportā vērojami zināmi panākumi tiesību aktu saskaņošanā un administratīvās jaudas stiprināšanā. Attiecībā uz aviotransportu var atzīmēt zināmus panākumus, lai gan saskaņojums kopumā ir neliels. *Enerģētikas* jomā gūti zināmi panākumi, īpaši attiecībā uz piegāžu drošību un atjaunojamo enerģiju. Lai gan iekšējā enerģijas tirgus izveidē sasniegts nav daudz, tomēr šajā nozarēs nekas nav darīts attiecībā uz valsts atbalstu un ergoefektivitāti. Ja Turcija attīstīs kodolenerģijas ražošanas kapacitāti, būs jāstiprina administratīvā jauda, lai nodrošinātu augstu kodoldrošības līmeni. Vērojami zināmi panākumi attiecībā uz aizsardzību pret radiāciju.

Nodokļu jomā sasniegts nav daudz ne attiecībā uz tiešajiem, ne netiešajiem nodokļiem. Kopumā Turcijas nodokļu režīms daļēji atbilst *acquis*, tomēr arvien nepieciešams veikt vēl ievērojamu saskaņošanu. Bažas raisa ēnu ekonomikas apjoms. Ievērojami jāpalielina administratīvā jauda.

Vērojami zināmi sasniegumi attiecībā uz *statistiku*, īpaši klasifikāciju un nozaru statistiku. Saskaņojums ar *acquis* šobrīd nav liels, tomēr turpinās *Eurostat* sadarbība ar Valsts statistikas institūtu. Zināmi panākumi vērojami *nodarbinātības un sociālās politikas* jomā. Tomēr neskatoties uz to, ka ir diezgan augsts saskaņojums attiecībā uz drošību un veselības aizsardzību darbā, jāveic ievērojami pasākumi tādās jomās kā sociālais dialogs, dzimumu līdztiesība un diskriminācijas novēršana. Nozīmīgs uzdevums ir īstenošana un administratīvās jaudas stiprināšana.

Turcijas *rūpniecības politikas* stratēģija jau lielā mērā ir saskaņā ar ES pamatprincipiem. Kopš iepriekšējā ziņojuma gūti atsevišķi panākumi, īpaši MVU politikā. *Reģionālajā politikā un strukturālo instrumentu koordinācijā* sasniegtais nav vienmērīgs. Attiecībā uz teritoriālo organizāciju un plānošanu kopš iepriekšējā ziņojuma nav noticis nekas. Gūti panākumi attiecībā uz likumīgo pamatu un finanšu pārvaldību un kontroli. Jāpieliek ievērojamas pūles, lai izveidotu institucionālās struktūras. Jāizveido pārvaldes iestādes, kas nodarbojas ar reģionālo politiku, centrālajā un reģionālajā līmenī, un tās pēc tam jāstiprina.

Jomās, uz kurām attiecas *tiesu sistēma un pamattiesības*, Turcija ir guvusi panākumus, pieskaņojoties ES standartiem un praksei saistībā ar tiesu sistēmu un pretkorupcijas pasākumiem. Tomēr jāveic turpmāki pasākumi, lai nodrošinātu tiesu sistēmas neatkarību un efektivitāti. Saistībā ar korupciju jāveic turpmāki pasākumi, lai uzlabotu efektivitāti attiecīgajām struktūrām, kas izveidotas, lai apkarotu korupciju un informētu sabiedrību par korupciju kā smagu kriminālnozieģumu.

Turcija ir turpinājusi saskaņot savies tiesību aktus ar *acquis taisnīguma, brīvības un drošības* jomā. Kopumā Turcijas tiesību akti daļēji ir saskaņā ar *acquis*. Jāveic turpmāki pasākumi virknē jomu, piemēram, jāpieņem likums par personas datu aizsardzību, jāpieņem un jāīsteno valsts robežpārvaldības rīcības plāns, jāīsteno valsts migrācijas un patvēruma rīcības plāns, jāatceļ ģeogrāfiskais ierobežojums Ženēvas konvencijai un jāattīsta sadarbība starp struktūrām.

Vides jomā Turcijas sasniegumi ir nelieli. Kopējais *acquis* pārņemšanas līmenis aizvien ir zems, izņemot atkritumu apsaimniekošanu un troksni, kur pārņemšana ir pavirzījies vairāk uz priekšu. Joprojām bažas raisa trūkumi īstenošanā un ieviešanā. Turcijai jāveic pasākumi, lai integrētu vides politiku visās citās politikas jomās un to īstenošanā.

Patērētāju un veselības aizsardzības jomā saskaņojums virzās uz priekšu ievērojami. Īpaši panākumi vērojami to pasākumu īstenošanā, kas nav saistīti ar drošību. Ar drošību saistītajos pasākumos panākumu nav. Zināma notikumu attīstība vērojama attiecībā uz sabiedrības veselības aizsardzību, īpaši tabakas likumdošanu. Jāstiprina administratīvā jauda.

Lielā mērā ir saskaņoti noteikumi *muitas savienības* jomā — arī, lai atbilstu divpusējiem EK un Turcijas nolīgumiem. Tomēr jāveic turpmāka Turcijas muitas kodeksa saskaņošana ar EK muitas kodeksu. Bažas raisa tiesību aktu, kas neattiecas uz muitu, piemērošana brīvajās zonās un aizvien vēl vērojami trūkumi intelektuālā īpašuma tiesību ieviešanā.

Turcija lielā mērā ievēro ES *ārējo attiecību* politikas komerciālos aspektus; tā ir viena no saistībām EK un Turcijas muitas savienībā. Īpaši jāatzīmē jaunu brīvās tirdzniecības nolīgumu parakstīšana ar trešām valstīm. Turcija ir lielā mērā spējusi pieskaņoties EK VPS režīmam. Turcijas saskaņojums ar ES *kopējo ārējo un drošības politiku* ir augstā līmenī. Ir turpinājušas uzlaboties divpusējās attiecības ar kaimiņvalstīm, tostarp Grieķiju. Robeža ar Armēniju joprojām ir slēgta. Turcija un ES dažādi interpretē „Berlīne plus” vienošanos starp ES un NATO, kas traucē ES un NATO stratēģisko sadarbību krīžu vadībā.